

DELAVSKA ENOTNOST

9. VIII. 1975 - ŠT. 31 - L. XXXII

DEJANJA NAJBOGATIJU AKCIJO

Glavna značilnost akcije za uresničevanje stabilizacijskih ciljev v celjski občini je v tem, da delavci v temeljnih organizacijah združenega dela kažejo izjemen interes, da zastavljene naloge tudi uresničijo. To je brez dvoma velika prednost, ki zagotavlja uspeh, prednost, ki je v nobenem primeru ne smejo nikjer zapraviti.

Druga, prav tako pomembna značilnost celjske stabilizacijske akcije pa je, da so se koordinacijski odbori kljub dopustni sezoni hitro in z vso družbenopolitično in samoupravljalno odgovornostjo lotili obsežnega dela.

Stran 3

STRANI 7

Sonce in voda sta „elementa“, ki sta v poletnih mesecih še posebej aktualna. Če ju je preveč ali premalo Kopalcev na Kodeljevem v moščanskem koncu Ljubljane nismo vpraševali, če so zadovoljni z letnim oddihom. Kako in kje letujejo naši delavci pa smo tudi tokrat skušali odgovoriti z nekaterimi zanimivostmi iz naše ankete. Tokrat nas je zanimalo, kje in kakšna so poskrbeli za letovanje socialno ogroženih in bolnih. Podrobnosti prinašamo na

TOVARNE OB MEJI

V Pomurju so začeli zadnja leta posvečati več pozornosti obmejnemu krajem vzdolž jugoslovansko-madžarske in avstrijske meje. Vasi ob mejah so zaživele, mnogi prebivalci iz teh krajev so se vrnili iz tujine, kjer so se mudili na začasnem delu, in našli službe v novo odprtih tovarniških obratih ali pa na svojih posestvih. Poliecentrični razvoj Pomurja dobiva vse bolj jasne obrise in prvi uspehi so že vidni. Prevladalo je spoznanje, da se ne smejo razvijati samo občinska središča in da je nujno graditi industrijske objekte, infrastrukturo in objekty družbenega standarda tudi v vaseh vzdolž meje.

Tako so v Križevcih na Goriškem poskušno odprli obrat za izdelavo delovnih oblek. Čez leto ali dve nameravajo sprejeti še kakšnih 150 novih delavcev, v glavnem zdomcev.

Pripravljajo tudi razširitev tekstilnega obrata tik ob meji v Prosenjakovcih, največji uspeh pa so dosegli v Turnišču, kjer so odprli novo tovarno obutve in športnih copat Planika. Zrasla je v obmejnem pasu, sredi prijetne pomurske vasi, kjer se je med drugimi prav tako zaposlilo 50 zdomcev. Obrat Planike v Turnišču ima pomembno vlogo pri reševanju

socialnih problemov, ker pa so v zadnjem času že zasedena vsa delovna mesta, je težko najti nova, čeprav najdejo na primer delo za mater s štirimi otroki.

V Pomurju se dobro zavedajo pomena zaposlovanja zdomcev, ki se vračajo domov na svoja posestva ter obenem iščejo delo v domačih tovarnah. Vsekakor pa od fistih, ki imajo manj zemlje - in takih je v teh krajih največ - ne moremo zahtevati, da bodo živeli samo od kmetijstva. Potrebujemo zaposlitev v tovarnah in varnejši socialni položaj. Zato bomo morali še hitreje graditi in odpirati nove manjše tovarniške obrate vzdolž meje v Pomurju, če želimo spraviti ljudi nazaj na njihova posestva, med katerimi je mnoga prerasla trava. Sicer pa velja reči, da ima Planika v Turnišču svojo šolo za izobraževanje kvalificiranih čevljarjev. To šolo obiskujejo tudi učenke osemletke, ki bodo dobile pozneje zaposlitev v Planiki. Nedvomno bi bilo prav, če bi po tej poti krenile tudi druge večje tovarne in pričele graditi svoje obrate v nerazvitih obmejnih območjih. Prvi korak v Pomurju je storjen, vendar pri tem ne bi smelo ostati.

-nez

PIRANSKE UGOTOVITVE

Premalo skluden razvoj

Koordinacijski odbor za usmerjanje družbenopolitične aktivnosti za uresničevanje ciljev družbenopolitične oziroma družbeno-ekonomske politike v občini Piran se je v tem kratkem času sestal že osemkrat. Ocenjeval je družbeno-ekonomske razmere v občini, ki živi v glavnem od pomorske in gostinstvo-turistične dejavnosti.

Gospodarstvo piranske občine se še vedno razvija ločeno po posameznih vejah in panogah, saj posamični veliki projekti nastajajo in se uresničujejo neusklajeno z drugimi področji gospodarske in predvsem socialne aktivnosti (Bernardin); pri tem so zaostali in zaostajajo drugi sektorji, veje in panoge. Občina je s poudarjeno udeležbo tericarnih dejavnosti in zavoljo neskladij v gospodarstvu zelo občutljiva na zunanje vplive. Ti vplivi največkrat delujejo hkrati (turizem in pomorski promet) na skoraj celotno gospodarsko področje in lahko povzročijo težke ekonomske in socialne razmere.

Socialni razvoj piranske občine je močno zaostajal v času največjega gospodarskega razvoja, toda posledice zaostanka so se začele

izraziti šele kasneje. Še vedno se ni povsem uveljavilo spoznanje, da je funkcija socialnega razvoja nepogrešljiv pogoj vsake rasti. Zaradi premajhne skrbi temu področju se danes pojavlja problem kadrovskega primanjkljaja, nizke produktivnosti in stagnacija storilnosti, doseljevanje tujih delavcev in s tem vsi drugi problemi. Obremenitve gospodarstva so se v zadnjem obdobju izredno povečale. Reševanje problemov celotne socialne sfere in velika zadolženost z anuitetami pretita zadržati reproduktivno sposobnost gospodarstva. Močno doseljevanje ljudi je v določeni meri pogojevalo ekonomski napredek, povzročilo pa je obilo socialnih problemov v stanovanjski gradnji, zdravstvu, šolstvu, socialnem varstvu idr.

V širšem slovenskem prostoru se še vedno ni uveljavilo spoznanje o pomenu pomorskega gospodarstva: marsikdaj smo celo pričali podcenjevanja realnih možnosti pomorskega gospodarstva, zato je povezovalje gospodarstva piranske občine s širšim slovenskim prostorom marsikdaj ovirano.

MAKS FURLAN

LJUBLJANSKI SINDIKATI IN PRIZADEVANJA ZA STABILIZACIJO

IZPOLNIMO VSAK SVOJ

DEL DOLŽNOSTI

„Dopustom navkljub je akcija za stabilizacijo in varčevanje v Ljubljani že stekla. Dosegli smo veliko aktivnost vseh družbenopolitičnih sil, strnjениh v enotni fronti; ta aktivnost že odmeva tudi v organizacijah - združenega dela. Povsod seveda ni enako, nemara pa tudi preveč poudarjamo gospodarsko stabilizacijo v delovnih organizacijah, manj pa napore za izboljšanje gospodarjenja v družbenih službah, v katerih je nedvomno tudi možno znatno znižanje stroškov,“ je v razgovoru o prizadevanjih ljubljanskih sindikatov za stabilizacijo in varčevanje poudaril predsednik Mestnega sveta ZS Ljubljana VINKO VERBEC.

„Večina predsednikov osnovnih organizacij sindikata je soglašala s predlaganimi ukrepi za stabilizacijo in za smotnejše gospodarjenje, saj bi rdečo nit razprav lahko strnili takole: varčujemo in skrbno gospodarimo najprej vsak pri sebi, opravimo vsak svojo dolžnost na svojem delovnem mestu, kajti tako bomo izpolnili dolžnosti do sebe, do drugih delavcev v TOZD, do vseh delavcev v združenem delu. Ne gre za kampanjo, tako moramo delati vsak dan, če želimo, da bo lepši naš jutri,“ je dejal Vinko Verbec, nato pa kar sam povzel:

„Prav zaradi tako močne podpore prizadevanjem za izboljšanje gospodarjenja, kot smo jo lahko čutili na posvetih, seveda pa tudi zaradi enotno zasnovane in vodene akcije, sindikati Ljubljane s toliko večjim prepričanjem v uspeh pozivamo vse članstvo, da se z vso resnostjo vklju-

či v akcijo stabilizacije in varčevanja. To bo najlaže in najbolj storilo tako, da od družbenopolitičnih organizacij v TOZD zahteva ne le natančna pojasnila o trenutnem gospodarskem položaju, ampak tudi to, da bi vsaj do obravnave periodičnih obratov za prvo polletje že bili pripravljene konkretni programi in ukrepi za izboljšanje gospodarjenja. S tem mislim na prilaganje tekočega poslovanja smernicam resolucije o družbeno-ekonomskem razvoju SR Slovenije za letošnje, še posebej pa na povečevanje produktivnosti, ki naj bo rezultat boljše organizacije dela, uvajanja sodobnejše tehnologije in inovacij v proizvodnjo, nadalje na zmanjševanje izdelavnih stroškov, saj ni delovnega mesta, na katerem ne bi mogli kaj prihraniti.

Posebej pa bi v imenu ljubljanskih sindikatov pozval vse tehnologije in organizatorje proizvodnje, da zaozrijejo v ledino in poskusijo v izdelke vključevati več domačih surovin. To ni vselej možno in še manj lahko, vendar konkretni primeri kažejo, da gre, če se le vsi dovolj potrudijo. Zrno do zrna - pogača, pravi pregovor; na tem področju pa je vsakršen prispevek tehnologov in organizatorjev dela še posebej pomemben za sleherno TOZD in za družbo kot celoto.“

Velik del sedanjih težav, zavoljo katerih smo tudi sprožili tako široko zasnovano akcijo za stabilizacijo, izvira iz še vedno prevelike razdrobljenosti gospodarstva z ene strani, sicer pa tudi iz njegove notranje preslabe organiziranosti in marsikdaj neodgovornega izvajanja delovnih in drugih dogovorov. Taka ugotovitev pa je tudi bila povod za naslednji komentar Vinka Verbca:

„Pozvali smo vse osnovne sindikalne organizacije, naj z

vso odločnostjo spodbujajo povezovanje na tistih področjih, ki lahko prinese koristi njim samim in seveda tudi njihovim partnerjem. Očitno je, da v tem trenutku lahko največ dosežemo na področju skupne organizacije uvoza in izvoza ter nabave in prodaje, potem pa na področju investiranja v tiste zmogljivosti, ki lahko hkrati koristijo več partnerjem.

Naslednja zadeva, ki je tudi ne bi smeli spregledati v nobenem stabilizacijskem programu, pa je razčiščevanje notranjih slabosti. Mislim na tiste nepotrebne in nekurantne zaloge, ki so nastale zato, ker so se ali zaplinali ali pa so kasneje neodgovorno spreminjali načrte in so se jim zato kopičile zaloge. Tudi dolžnost sindikata, čeprav ne samo njegova, je, da zahteva, naj se te stvari razčistijo. Ne zato, da bi sledile ne vem kakšne kazni, čeprav brez njih najbrž ne bo šlo, pač pa, da podobnih napak ne bi ponavljali, kajti cena za take in podobne grehe, ki so se vse preveč razpasli, plačujejo in najbolj občutijo tisti, ki vestno izpolnjujejo svoje naloge in dolžnosti.“

-mG

GORENJE NA KOLEKTIVNEM ODDIHU

AKCIJSKI PROGRAM
ŽE ČAKA...

Prišlo je poletje. Torej čas, ko se lahko „veliki“, se pravi kolektivni problemi umaknejo v ozadje, počakajo na hladnejše in primernejše ozračje v jeseni. Primernejše za razčiščevanje in izmenjavo mnenj.

Morda se bo zdelo čudno, da reportažo o nekaterih zanimivostih iz samoupravnega in gospodarskega življenja v velenjskem Gorenju začnemo z razmišljanjem o letnem času, vendar je le treba povedati, da je komplet kolektiv Gorenja pred dnevi odšel na kolektivni letni oddih — redke in obvezne izjeme so pri tem izvzete — tako da se bo tisto prav in polno življenje v delovnem kolektivu spet začelo sredi avgusta.

Ta čas lahko pravzaprav spregovorimo le o tem, kam so se stvari premaknile do dopustnega obdobja in kaj nameravajo storiti, ko se bodo delavci — polni moči in zagona — spet vrnili v tovarne Gorenje. Veliko bi lahko zapisali o tem velikanu bele tehnike. Seveda vsega ne bomo uspeli „vzeti v obdelavo“ — in niti ne bi bilo prav — temveč se bomo poskušali osredotočiti predvsem na nekatere temeljne značilnosti, ki so — po našem mnenju — ta čas za Gorenje še posebej značilne.

Najprej samoupravljanje. v zadnjem času smo na račun ravni samoupravnega življenja in nekaterih njegovih značilnosti (imenujmo jih ovinkarjenje okoli osnovnih načel nove ustave v zvezi z določanjem pravega „razmerja moči“ med temeljnimi organizacijami in skupnimi službami ter podobnim) slišali kar precej kritičnih pripomb, tako da se je zastavljalo vprašanje, kako bodo v Gorenju razumeli pripombe, kako jih bodo „slišali“, kako bodo nanje reagirali, kaj bodo storili... če sploh bodo...

Gorenjčanom v dobro je treba povedati, da niso ostali gluhi za pripombe, čeprav je morda v naravi šalskega človeka, da kaj nerad sprejema kritike „od strani“. Zdi se namreč, da je prav v Velenju pretirano poudarjena miselnost, ki išče moč za svoj obstoj v prepričanju, da jo „nekdo zapostavlja, potiska v drugi plan, na stranski tir... in se mora prav zato z vso silovitostjo postaviti zase, za svojo neokrnjeno in suvereno identiteto...“

Morda se prav v tej in taki miselnosti, ki ji pač ne moremo „priti do kraja“ v našem prostorsko skromno odmerjenem sestavku, skriva prenekateri odgovor na vprašanje, zakaj so v Velenju tako občutljivi — rekli bi: pretirano — za vsako kritiko, ki jo slišijo na svoj račun. Prav zaradi te in take občutljivosti — naj nam bo oproščeno, če jo morda preveč postavljamo v prvi plan — se največkrat primeri, da kritične besede niso razumljive kot sestavni del dialoga o pozitivnih ali negativnih sestavinah nekega družbenega razvoja, temveč se kaj rade sprevržejo v poenostavljanje, kakor bi šlo samo za položaj in eksistenco enega človeka ali skupine ljudi. Tako poenostavljanje seveda ne more prispevati k razumevanju bistvenega v nekem dogajanju. In tudi ne prispeva h konstruktivnemu dialogu o pojavih.

Za začetek bi torej vsekakor kazalo ugotoviti, da so se v Gorenju uspeli izmotati iz začetne „negativne občutljivosti“ in so začeli s treznimi glavami razmišljati, kako bi temeljito prevetрили vse samoupravne odnose in razmere. Prevladala je torej odločitve, da — če so spremembe že nujne — naj ne bodo na vrat na nos, temveč naj bodo

plod globoke družbenopolitične analize in vsestranske izmenjave mnenj.

Konkretnije: če se je že kot kamen spotike pojavilo vprašanje, ali nimajo morda v Gorenju bistveno premalo temeljnih organizacij združenega dela in ali nimajo v primerjavi z njimi še preveč mamutsko razvite skupne službe in ali niso v zvezi s temi odnosi tudi samoupravni akti sokaj nepopolni ali... potem je treba z vsemi dilemami opraviti v okviru akcijskega programa. Akcijskega programa nismo omenili po naključju, temveč smo hoteli poudariti, da je za premagovanje vsake posamezne stopničke določen tudi natančen rok. Res je, da je z vso odločnostjo zastavljeno delo šlo zdaj — kakor tudi delavci — na „kolektivni dopust“, vendar je bila ta poletno rezumljiva prekinitve že prej vkalkulirana, tako da uredničevanje akcijskega programa ne bo ogroženo. Vsaj zagotovila smo slišali taka...

Zaenkrat bi torej kazalo dodati le še to, da bodo v septembru razmere v Gorenju — kar zadeva prečiščevanje samoupravne organiziranosti in odnosov — že bistveno jasnejše. Takrat bomo lahko spregovorili o samoupravljanju dokaj več in predvsem konkretnije.

Praden so Gorenjčani odšli na zasluženi dopust, so se še z vso resnostjo dogovorili, da se bodo morali po letnem oddihu pošteno spoprijeti z gospodarskim položajem. Na kratko in v skopih besedah bi morda še najlaže zadeli v črno, če bi dejali, da bodo poskušali nastrgati kar največ prihrankov. Povsod tam, kjer bo to le mogoče. Po razpravah in ugotavljanjih sodeč pa izjem pravzaprav ne bo, saj se realne možnosti za precejšnje prihranke nakazujejo tako pri nakupovanju surovin, v uvozu, pri organizaciji dela in sploh učinkih dela. Seveda tudi pri prodaji. Nasploh bi lahko rekli, da v Gorenju vedo, kako je treba kompletno gospodarjenje razstaviti na posamezne delčke in pri vsakem posameznem videti, kako bi ga kazalo „napraviti bolj gospodarnega in discipliniranega“. Saj bi bilo govornije tako vseprek in v globalu vse preveč na ravni teoretiziranja. In predvsem težko razumljivo delavcem. Le-ti pa morajo, o tem ne kaže izgubljati besed, v akcijskem programu iskanja prihrankov in boljšega gospodarjenja najti samega sebe.

Za opredelitev trenutnega gospodarskega položaja v Gorenju bi lahko na kratko povedali le to, da je predvsem zaskrbljujoče, ker so se zaloge pretirano nakopičile. Prodaja se je v primerjavi z lanskim letom zaenkrat povečala le za 10%, čeprav so ji planerji začrtali mejo na 20%. Prav zaradi omenjenega, sicer suhoparnega, vendar nič manj „težkega“ podatka bodo delavci Gorenja v septembru, ko bodo že na voljo podatki o prihrankih in možnostih zanje, v delovnih skupinah še posebej natančni pri ocenjevanju položaja. Pričakujejo pa tudi, da se bodo do takrat tudi že izkristalizirala spoznanja, kako bi kazalo spremeniti odnos do dela. Na seji centralnega delavskega sveta — bila je neposredno pred začetkom dopustniškega obdobja — smo slišali mnenja, da bo jeseni na vsak način treba ustvariti med delavci „zavestno klimo“. Na kratko: resničen učinek akcijskega programa — tako samoupravljalskega kot gospodarskega — lahko pričajujemo le takrat, če ga bodo delavci sprejeli za sestavni del svojega dela in življenja in ne le kot nekaj, „kar je treba storiti“.

I. T.

KAJ SMO STORILI ZA BRKINSKO CESTO

POGOVOR O
SOLIDARNOSTI

»Začeli smo pač od začetka. S cesto! Pravimo ji »Slemenska cesta« in v Brkine naj bi prinesla gospodarski razvoj tega področja, omogočila naj bi zaposlitev tamkajšnjih ljudi, Brkincev, ki so tolikanj storili med narodnoosvobodilnim bojem.«

V našem tedniku smo o Brkinih in o tamkajšnjih problemih in težavah veliko pisali. Povedali smo tudi, kaj vse je bilo storjenega, da bi to nerazvito področje bolj kot doslej vključili v celotni sistem našega gospodarskega razvoja. Zato ni čudno, da nam je Emil Sovdat, predsednik občinskega sindikalnega sveta v Sežani in tudi odbora šestih južnoprimorskih občin, ki so se skupaj zavzele za gospodarsko rast Brkinov, pred dnevi povedal:

„Že spočetka smo vedeli, kaj storiti. Ustanovili smo koordinacijski odbor primorskih občin pa še odbor za zbiranje sredstev, ki naj bi deloval kot ustanova za solidarnostno akcijo. Vsem zaposlenim v naših šestih občinah smo takrat predlagali, naj en delovni dan namenijo za Brkine, delavce v drugih občinah na Slovenskem pa smo poklicali na pomoč; skupaj z republiškim sindikalnim svetom smo se odločili za prispevek pet dinarjev, ki naj bi ga delavci prostovoljno dali za Slemensko

cesto. Nekaj denarja smo že sami imeli, nekaj pa smo ga napaberkovali pri ustanovah zunaj občine. Skupaj smo lani naredili 22 kilometrov ceste, porabili smo 320 milijonov dinarjev, zbrali pa 353 milijonov. V prvih mesecih letošnjega leta smo povečali solidarnostni sklad za 57 milijonov, 125 milijonov smo dobili iz republiškega cestnega sklada; za začetek letošnjih del (za utrjevanje ceste, robnikov, kanalov, podvozov in nadvozov), za delo, pri katerem sodelujejo tudi mladinske delovne brigade, je bilo sredstev dovolj. Nimamo pa denarja, da bi lahko cesto dokončali.“

V odboru za gradnjo „Slemenske ceste“ so mi pripovedovali, da bodo z medobčinskim sodelovanjem, torej v občinah, ki so skupaj ustanovile ta odbor, zbrali 400 starih milijonov (gre za akcije, ki jih imenujejo „delovni dan“), v vseh drugih komunah na Slovenskem, kjer so se odločili, da bi delavec prispeval v sklad za gradnjo te ceste pet dinarjev, pa bi zbrali kakih 300 starih

milijonov. Skupno torej 700 milijonov.

Doslej se je nateklo do 31. VII. letos v solidarnostnem skladu nekaj več kot 410 starih milijonov. Še kar precej pa je osnovnih sindikalnih organizacij, ki so dale zelo malo denarja. V zadnjem mesecu so se zbudili kolektivi v Mariboru in so prispevali 7 milijonov dinarjev, v Idriji 6,5 milijona, na Vrhniki 2.200 in v Cerkljici 1.200 dinarjev. Res pa je, da mnoge organizacije združenega dela doslej še niso ničesar prispevale, tudi tiste, ki naj bi za „Slemensko cesto“ namenile celodnevni zaslužek.

Marsikaj bi bilo treba v tem članku še povedati. O potrebah te ceste, pa hkrati tudi o vseh prizadevanjih, da bi Brkine vključili v slovenski gospodarski prostor, da bi tamkaj vse, kar je pri nas v gospodarjenju koristnega in dobrega, tudi zazivelo.

O teh problemih pa bom bolj obširno spregovoril v prihodnji številki našega lista.

JANEZ VOLJČ

»VELIKA« IN »MAJHNA«
VREDNOST SDK

Največkrat je tako, da po delu samoupravne delavske kontrole ni dobro preveč spraševati. SDK je pač še vse preprosto pastorek naše samoupravne in vsekakor nekaj, s čimer se ne kaže preveč bahati. Voziček bo treba še pošteno potiskati (navkreber), da bo naposled stekel, kakor je treba.

Pravzaprav smo teh nekaj uvodnih misli zapisali bolj zato, da bi poudarili kontrast z bolj spodbudnim primerom. Nasploh velja, da so v kamniški občini pri oživiljanju dejavnosti SDK dobro zastavili, tako da imajo veliko organizacij združenega dela, kjer omenjena dejavnost ni samo na papirju.

Zanimalo nas je, kako so stvari videti takrat, kadar SDK normalno dela. Oglasili smo se v kamniški živilski industriji ETA in se pogovarjali s predsednikom sedemčlanskega odbora SDK Pavlo Klemenc, predsednikom osnovne organizacije sindikata Jankom Blagšičem in sekretarko organizacije ZK Marico Tajč.

Najprej je treba razgrniti nekaj osnovnih značilnosti OZD ETA. Gre za sorazmerno majhno organizacijo, saj ima komaj 295 zaposlenih, od tega več kot 200 žensk in deklet. Pred seboj imamo torej „tipično ženski“ kolektiv, zato je toliko bolj presenetljivo, da se je SDK — po vseh zagotovilih — dobro uveljavila. To poudarjamo predvsem zato, ker nasploh velja mnenje, da „ženske niso za politiko“. Skratka, da jih je teže zainteresirati za samoupravne probleme, da „molče“ pri sa-

moupravnem odločanju in da tudi sicer bolj stoje ob strani kot njihovi moški vrstniki. V ETA so, po vsem sodeč, uspešno opravili s takimi in podobnimi podatki, saj imajo na primer v 21-članskem delavskem svetu kar 16 žena in od 13-članskega sindikalnega vodstva so le trije moški. Saj je res, da številke niso vse, nekaj pa le povedo...

Vrnimo se k delavski kontroli. Začela je delati pred dobrim letom. Kaj pravzaprav pomeni „delati“, če ta pojem povežemo s SDK?

„Sklenili smo, da se bomo sestajali, kadar bo treba.“

Potem smo zvedeli za nekaj primerov, ko je SDK morala sestati za mizo. Saj ni bilo nič „pretresljivega“, čeprav je res, da je od daleč težko ocenjevati, kaj v resnici kali medsebojne odnose v delovnem kolektivu. Ponavadi gre za majhne stvari... Tako so se na primer v ETA pojavile govorice o nekaterih nepravilnostih v proizvodnji. Pustimo zdaj ob strani vprašanje, ali so bile govorice utemeljene ali ne, dejstvo je, da so delavci pričakovali od samoupravne delavske kontrole — take zahteve je bilo slišati na sestankih delovnih enot — da bo stvari postavila „na sonce“ in povedala kako in kaj. In SDK je tako tudi storila.

Potem je šlo za sredstva za reprezentanco. Čeprav je res, da gre — relativno vzeto — po navadi za majhne denarje, je tudi res, da prav ta sredstva in predvsem način porabe povzročajo v kolektivih obilo negotovanja in slabe volje. SDK v ETA je menila, da mo-

ra predvsem zaostri vprašanje, kdo lahko podpisuje izplačilne naloge iz sklada za reprezentanco. Zdelo se jim je, da je doslej lahko podpisoval „skoraj vsak“ (nakar je bila seveda tudi evidenca in vrednotenje upravičenosti dokaj dvomljivo), zdaj pa so spisek pooblaščenecv skrčili na minimum.

Potem je bilo spet nekaj govoric o tem, da bodo kupili nekaj stanovanj, dobili pa naj bi jih delavci iz skupnih služb. In je bil ogenj v stehi... SDK je seveda lahko samo ugotovila, da so govorice iz trte izvite, ker — prvič — sploh ni denarja za nakup stanovanj in — drugič... no, nadaljevanje ni več potrebno...

Nekaj primerov — za katere bi lahko rekli, da so „tipični“ — iz delovanja samoupravne delavske kontrole v ETA smo podrobneje navedli predvsem zato, da bi opozorili na zanimivo mnenje, da „pravzaprav ničesar pomembnega niso napravili“, ker... „se ni zgodilo nič pretresljivega“.

Mnenje je po svoje zanimivo, ker naj bi po tej logiki SDK bila kaj vredna le, če „najde kaj velikega“. No, v ETA so „velike stvari“ v zvezi z delom SDK res niso primerile, so pa izredno zadovoljni, ker SDK živi v zavesti delavcev. Le-ti vedo, da je nimajo samo na papirju, ker se doslej konkretnih nalog, ki jih je dobila na sestankih v delovnih enotah ali na delavskem svetu, ni otepala, temveč jih je pripeljala do konca, kot pravimo. Pa čeprav je šlo samo za „majhne stvari“...

TIG

● KMALU NA SLOVENSKEM KNJIŽNEM TRGU!

● Peter Toš: SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA

V založbi ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4/II, bo v okviru zbirke sindikalna knjižnica izšla že četrta knjižica avtorja Petra Toša »SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA«.

V tem prepotrebem priročniku avtor obširno osvetljuje problematiko samoupravne delavske kontrole v socialistični samoupravni ureditvi, govori o vlogi in nalogah družbenopolitičnih organizacij pri uveljavljanju delavske kontrole, o ustavi in zakonski ureditvi tega področja. V priročniku so podrobneje razčlenjena vprašanja, ki zadevajo vsebino, naloge in cilje delavske kontrole, pa tudi metode in načine delovanja organa samoupravne delavske kontrole ter vprašanja, ki zadevajo neposredno organizacijo samoupravne delavske kontrole.

Še posebej opozarjamo na primer samoupravnega akta o delavski kontroli, ki ga je avtor dodal knjigi kot pripomoček pri normativnem opredeljevanju vprašanj samoupravne delavske kontrole.

To delo iz knjižnice Sindikati (številka 4) »Samoupravna delavska kontrola« lahko naročite s tem, da izpolnite naročilnico in jo pošljete na naslov: ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4/II.

odreži!

Nepreklicno naročam pri ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4/II.

izvodov (z besedo.....)

brošuro knjižnice Sindikati številka 4 SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA po ceni 20 dinarjev za izvod.

Knjigo pošljite na naslov:.....

potna številka:.....

kraj:.....

Priimek in ime podpisnika naročilnice:.....

V Ljubljani

1975

Podpis naročnika (oziroma žig organizacije)

Že dva meseca vodi akcijo za uresničitev stabilizacijskih ciljev v celjski občini poseben koordinacijski odbor pri občinski konferenci SZDL. V 19-članskem odboru so poleg predstavnikov občinskih družbenopolitičnih organizacij tudi vodilni delavci domala vseh večjih delovnih organizacij v Celju. Ko so v drugi polovici julija pregledali potek akcije, so z zadovoljstvom ugotovili, da je bil do takrat občinski program aktivnosti na področju stabilizacije v celoti uresničen.

„Še veliko več od tega — poleg načrtovanih razprav in pogovorov v delovnih organizacijah ugotavljamo spontane odmeve o vključitvi v akcijo številnih TOZD,“ nam je na

kratko razgrnil delo koordinacijskega odbora njegov član in podpredsednik občinske skupščine Celje Tone Zimšek. „Delovni ljudje in občani celjske občine so sprejeli akcijo kot izredno pomembno, predvsem pa nujno potrebno. Prav vsi po vrsti, od sindikalnega članstva v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela do zadnjega občana, jemljejo to akcijo kot svojo. Delavci in občani se o akciji ne samo pogovarjajo, marveč tudi dogovarjajo o ukrepih, in to kar se da resno in odgovorno. Kljub dopustom in brez večjih posegov našega odbora akcija za boljše gospodarjenje teče tako rekoč v vseh temeljnih organizacijah združenega dela.“

probleme v svojem poslovanju, ki so zanj najbolj pereči.“

Toliko torej o eni plati celjske akcije za stabilizacijo.

In kakšen je dosedanji odziv nanjo?

Besedo smo spet prepustili našemu sobesedniku:

„Ne glede na čas dopustov je odziv na akcijo izreden. Naš koordinacijski odbor je doslej dobil že kakih 80 poročil TOZD z ocenami njihovega trenutnega gospodarskega položaja. Hkrati so nam mnoge delovne organizacije posredovale tudi poročila o tem, kako daleč so s pripravo stabilizacijskih programov.“

„In kakšna je prva ocena koordinacijskega odbora?“

„Kako naj rečem — dobra in slaba. Med zadnjimi 20 operativnimi pro-

grami za uresničevanje stabilizacijskih gibanj, ki smo jih pregledali, ugotavljamo, da so ti programi dokaj podrobni in konkretni, tako denimo Tehnomercator — TOZD veleprodaja, TOZD Plinarna — vodovod, Klima, TOZD Ceste-Kanalizacije, LK Savinja, Cestno podjetje in Obnova... za druge — na primer Tkanina, Gostinsko podjetje Celje, Ingrad, Reklama, Nivo, Avto Celje, Tovarna volnenih odev Škofja vas — pa velja ugotovitev,

zmanjšati delež porabljenih sredstev v korist dohodka. Razmerje naj bi bilo 62:38. Kot kaže, jim bo to uspelo kljub naraščanju proizvodnih in drugih stroškov. Vsa skrb naj bi veljala tudi boljše izkoriščanju materialov. Takole so pripovedovali v Libeli: „Pri uporabi 2400 ton materiala letno imamo najmanj 600 ton odpadkov, ki jih pozneje v proizvodnji porabimo komaj kakih 15 %. Zato smo si tudi zadali nalogo, da bomo do konca leta imeli le 550 ton odpadkov. Prihranek bo ogromen... Kar pa zadeva likvidnost, smo se dogovorili, da bomo temeljito spremenili dosedanjo politiko podjetja in po možnosti čimprej zagotovili pokritje plačil za dobavljeno blago. Prav tako smo nabavni sektor zadolžili, da bolj dosledno kot doslej usmerja nabavo reprodukcijskega materiala in storitev prek naših kupcev. Nobenega dvoma tudi ni, da moramo v zaostrenih pogojih gospodarjenja zagotoviti večjo povezanost med nabavo in prodajo, in to predvsem s kompenzacijskimi posli.“

V Libeli tudi ne skrivajo visokih zalog surovin, reprodukcijskega materiala in polizdelkov. Vse presežke in zaloge nameravajo prodati do konca leta. V osnutku stabilizacijskega programa posebej poudarjajo, da bodo poslej še kako pazili na kvaliteto izbiri reprodukcijskega materiala; predvsem bodo gledali na pravočasno oskrbo z njim.

Zanimivo je, da izdelkov tega največjega jugoslovanskega proizvajalca tehtnic skorajda ni na tujih tržiščih. Libela namreč izvažata komaj 3 % svoje celotne proizvodnje. Skromen pa je izvoz tako v zahodne države kot v dežele v razvoju. Za to je, vsaj po zatrditvi vodilnih delavcev podjetja, več vzrokov.

„Na zahodnih tržiščih je izredno huda konkurenca, vrh tega pa so naši proizvodni stroški glede na cene

„Izboljšanje delovnega reda sodi med glavne dolžnosti in odgovornosti vsakega vodilnega in vodstvenega delavca ter samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, obenem pa bomo terjali tudi večjo odgovornost in aktivnost delavcev pri uresničevanju našega stabilizacijskega programa.“

DOSLEDNI V URESNIČEVANJU STABILIZACIJSKIH PROGRAMOV

Primer Libele je le eden iz množice, vendar dovolj zgornjo kaže, kako so se v celjski občini lotili uresničevanja ciljev za stabilizacijo gospodarstva. Zdaj, ko je akcija za stabilizacijo zajela že celotni celjski gospodarski prostor, se domala v vseh delovnih organizacijah zavedajo, da se skrivajo največje rezerve za trdnješe gospodarjenje v realni in predvsem v učinkoviti investicijski politiki, ki upošteva zahteve po strukturnih spremembah v gospodarstvu, po večjem izvozu, po večji naslonitvi na domače vire surovin in reprodukcijskih materialov in po večji delovni storilnosti, skratka, po boljšem delu.

Na tej poti ne mislijo ostati samo danes, ampak jo nameravajo ubrati tudi v bodoče.

TUDI V DRUŽBENIH DEJAVNOSTIH

Verjetno ni celjska posebnost, toda kljub temu je treba poudariti, da so v tej občini pri določanju letošnje družbenoekonomske politike vztrajali pri zahtevi, naj se vsi deli združenega dela na področju družbenih dejavnosti ustrezno organizirajo.

„Dogovor o uresničevanju ciljev stabilizacije smo izpolnili s tem, ko so bile v vseh kolektivih v maju in juniju ustanovljene posebne komisije za stabilizacijo. Tudi v družbenih dejavnostih smo namreč ravnali kot v gospodarstvu. Tako smo že sredi poglobljene družbenopolitične aktiv-

BITKA ZA STABILIZACIJO DOBIVA V CELJSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJAH VEDNO VEČJE RAZSEŽNOSTI

DEJANJA NAJ BOGATIJO AKCIJO

V Celju v teh dneh skoraj ni čutiti dopustniške mrzlice. Vsaj, kar zadeva aktivnost družbenopolitičnih organizacij, med njimi zlasti sindikatov ne. Vsa pozornost v njihovem delu je osredotočena na razpravo o osnutku srednjeročnega načrta gospodarskega razvoja občine do leta 1980. Javna razprava, ki bo trajala do konca septembra, sovpada s sedanjo široko, predvsem pa nadvse odgovorno akcijo za boljše gospodarjenje v temeljnih organizacijah združenega dela.

Prav zavoljo tega so na eni zadnjih sej občinskega koordinacijskega odbora za stabilizacijo povezali akcijo za obrzdanje inflacije z oblikovanjem načrta srednjeročnega razvoja gospodarstva. Tako bo Celje prispevalo svoj delež k odpravi vzrokov za nemirne in neugodne gospodarske tokove ne zgolj v občini, marveč tudi v širšem prostoru.

Znano je, da sprejeta stališča republiškega IS opredeljujejo predvsem naloge za odpravljanje problemov na šestih področjih gospodarjenja, to pa so ekonomski odnosi s tujino, cene, investicije, likvidnost gospodarstva in kreditno-monetarna politika, področje osebnih dohodkov ter splošna in skupna poraba.

Ko so v Celju sredi junija določevali in sprejemali izhodišča za svojo akcijo za izboljšanje gospodarjenja, so poudarili, da se morajo delavci v združenem delu prizadevati zlasti za spremembo razmerij in rezultatov prav na teh področjih, stabilizacijski programi temeljnih organizacij združenega dela pa bi morali konkretno pokazati izhod iz kriznih gibanj na posameznih področjih.

Kaj bo vsakdo v svojem okolju prispeval k odpravljanju inflacije, je v tem času najbolj aktualno vprašanje. Izhodišča za akcijo so zdaj znana, potrebni so le še ukrepi in konkretne odločitve. Zanje pa se v celjskih občinskih družbenopolitičnih organizacijah prav v teh vročih avgustovskih dneh, ko bitka za stabilizacijo dobiva čedalje večje razsežnosti, zavzemajo z vso odločnostjo in nepopustljivostjo.

NAPORI ZA DOBRO GOSPODARJENJE

Omenili smo že, da so v Celju v polni meri dojeli pomen sedanjega družbenopolitičnega trenutka. Zavedajo se, da tudi „doma“ več porabijo kot proizvajajo, da niso dovolj produktivni glede na razvojne potrebe in ambicije svojega pa tudi širšega slovenskega in jugoslovanskega gospodarskega prostora.

„Ko smo tako ugotavljali, smo se zavedali, da moramo nekaj ukreniti. In to takoj, brez odlašanja...! Danes so konkretni rezultati skoraj dvo-

mesečnih prizadevanj občinskih družbenopolitičnih organizacij pred nami: v vsaki temeljni organizaciji združenega dela je ustanovljena komisija za dobro gospodarjenje. Te komisije, ki so hkrati prevzele naloge koordinacijskih odborov za stabilizacijo v delovnih organizacijah, so zdaj dolžne čimprej pripraviti konkretne operativne programe za stabilizacijo v TOZD,“ ocenjuje prve celjske korake k stabilizaciji gospo-

darstva Janez Lenasi, član koordinacijskega odbora za uresničevanje stabilizacijskih ciljev pri OK SZDL.

BREZ SLEPOMIŠENJA!

Tudi v celjskem primeru temeljijo operativni stabilizacijski programi TOZD na oceni položaja OZD glede na stališča republiškega izvršnega sveta.

„Predvsem smo terjali,“ pravi Janez Lenasi, „da morajo biti v teh ocenah zajeti v prvi vrsti podatki o uresničevanju dogovorjene letošnje gospodarske politike v OZD, TOZD in v občini. Pri tem smo zlasti poudarili, da morajo OZD in TOZD posvetiti posebno pozornost izpolnjevanju vseh predlogov občinskega koordinacijskega odbora za stabilizacijo, v največji možni meri pa zlasti še vprašanjem likvidnosti, pri čemer mislimo predvsem na probleme prevelikih zalog, terjatev do kupcev, izplačila osebnih dohodkov na hranilne knjižice, povečanje izvoza ob hkratnem zmanjšanju uvoza, probleme v zvezi z ekstenzivnostjo zaposlovanja, investicijsko politiko, združevanjem dela in sredstev... Seveda nismo pozabili tudi na to, da je od delovnega reda in discipline v mnogočem odvisen poslovni uspeh posamezne TOZD. Zahtevali smo tudi, da sleherna TOZD posebej oceni vse tiste

da so programi premalo dodelani in da v njih niso zajeti vsi problemi njihovega gospodarjenja. Vsekakor pa velja splošna ocena, da si povsod prizadevajo čimprej izdelati kar najboljše akcijske stabilizacijske programe.“

LIBELA MED PRVIMI, ČEPRAV...

Med obiskom v Celju smo s člani občinskega koordinacijskega odbora za stabilizacijo pretresli enega izmed številnih že izdelanih operativnih stabilizacijskih programov. To je bil program Libele, industrije tehtnic in finomehanike, največjega proizvajalca vseh vrst tehtnic v državi.

„Povedati moramo, da gre v našem primeru šele za osnutek operativnega načrta stabilizacije,“ so se nam opravičevali gostitelji v Libeli, hkrati pa zajtrjevali, da bodo osnutek programa, ki je doživel med člani koordinacijskega odbora več kritičnih pripomb, še v marsičem dopolnili tako, da bodo konkretni program lahko predložili odboru najkasneje do 15. septembra.

Čeprav je Libelin stabilizacijski „recept“ še nedodelan, pa je kljub temu zanimivo videti, kaj so v njem postavili na prvo mesto. To pa so prizadevanja za boljše gospodarjenje z znižanjem stroškov in usklajitev rasti osebnih dohodkov s produktivnostjo dela. Do konca leta bodo skušali

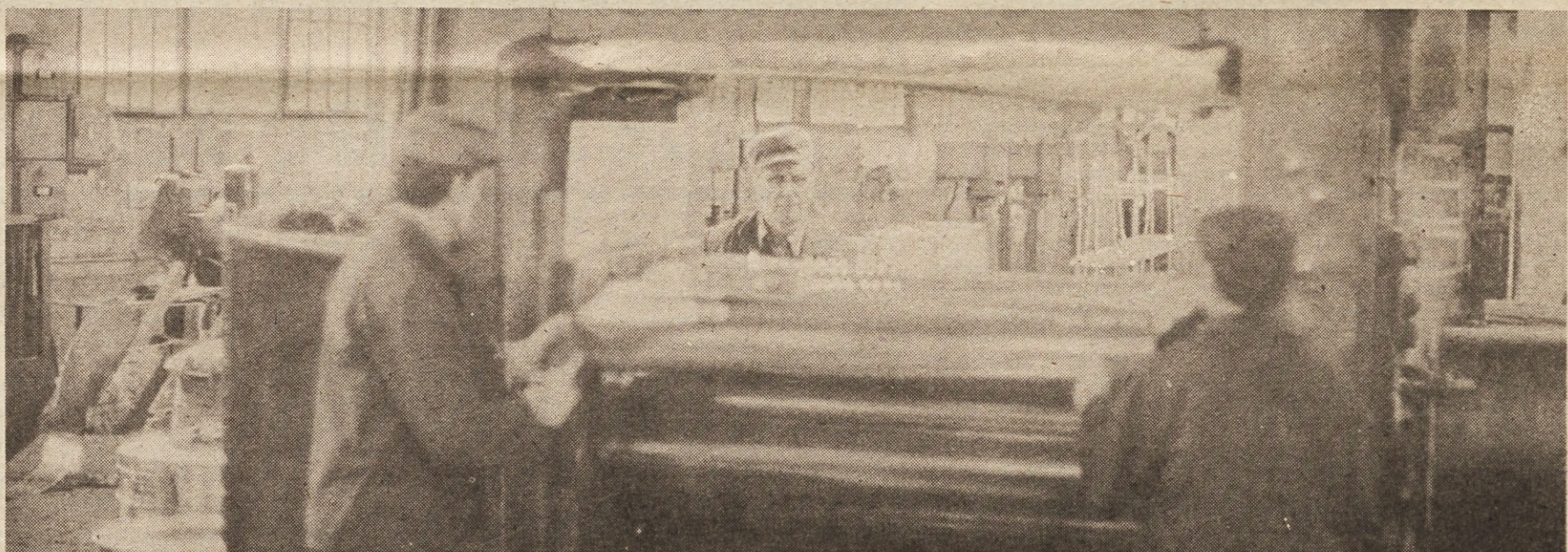
materiala precej večji kot na zahodu. V mnogih primerih namreč ne pokrivamo niti lastnih stroškov. So pa še drugi problemi... Mnogi naši izdelki se zavoljo tehnične nepopolnosti še vedno ne morejo meriti s konkurenčno ponudbo zlasti na zahodnem trgu. Kaj bi skrivali, s kvaliteto naših izdelkov še vedno zaostajamo za konkurenco na tujem.“

Kaj torej storiti?

„Zavedamo se, da bomo morali povečati izvoz, toda na kakšen način, za zdaj še ne vemo. Vendar pa lahko že danes trdimo, da bomo z boljšo obdelavo zahodnih tržišč skušali povečati izvozne rezultate, po drugi strani pa zmanjšati naš uvoz.“

In kako je z drugimi zahtevami? V Libeli pravijo, da so z investicijami v glavnem zaključili že lani in so med tistimi celjskimi delovnimi organizacijami, ki nimajo nepokritih investicij. Prav tako v tej delovni organizaciji trenutno ne razmišljajo o novih povezavah na področju združevanja dela in sredstev. Lani se je namreč Libela vključila v sestavljeno organizacijo združenega dela ITC — industrija, trgovina Celja, ki pa vsaj doslej ni izpolnila njenih pričakovanj.

„Ob vsem tem pa nameravamo kar najbolj zaostri delovni red in disciplino,“ pripovedujejo v Libeli.

KONKRETNEN PROGRAM AKCIJ SINDIKATA V NOVOMEŠKI »KRKI«

Prizadevanja na vseh področjih!

V novomeški delovni organizaciji „KRKA“ – FARMACEVTIKA, KEMIJA, ZDRAVILISKA – so sindikati letos sprejeli zelo obsežen in konkreten delovni načrt, ki zajema vsa področja delovanja v osnovnih organizacijah in v konferenci sindikatov na ravni celotne delovne organizacije. Naloge, ki izhajajo iz kongresnih dokumentov slovenskih in jugoslovanskih sindikatov, so opredelili tudi z roki in določili nosilce uresničevanja posameznih nalog.

V programu so na prvem mestu določili naloge sindikatov za nadaljnji razvoj samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovni organizaciji kot celoti. Preučili bodo sedanjí položaj TOZD in ugotovili morebitne možnosti za oblikovanje novih TOZD, izpopolnili bodo sistem obveščanja, izboljšali delovanje delegatskega sistema in posvetili vso skrb hitrejšemu uveljavljanju samoupravnega delavskega nadzora.

ZBOLJŠATI ORGANIZACIJO DELA

Pri gospodarjenju so se sindikati v „KRKI“ zavzeli za odločno varčevanje na vseh področjih dela in za boljše izkoriščanje notranjih rezerv. Med drugim naj bi izboljšali organizacijo dela, zmanjšali število nadur, racionalizirali sestanke med delovnim časom z dobro

pripravo sestankov in z ustreznim vodenjem, izdelali analitično oceno delovnih mest, zasnovali merila za nagajevanje po delu v posameznih organizacijskih enotah ter si prizadevali z boljše razporeditvijo strokovnjakov še bolj uveljaviti njihovo znanje in delovne izkušnje.

Kar zadeva delovne razmere, sindikati poudarjajo, naj bodo nadure in nočno delo žensk v tovarni praviloma le rešitev zaradi višje sile, ki jo skupaj s samoupravnimi organi ugotovi izvršni odbor sindikata.

Organizirati je treba stalno strokovno izpopolnjevanje delavcev na delovnih mestih, izdelati analize iz varstva pri delu in temeljito preučiti delovne razmere na posameznih delovnih mestih. V tovarni si bodo prizadevali organizirati tudi zobozdravstveno službo in zagotoviti delavcem popolni obrok prehrane še v dislociranih enotah.

STANOVANJA, VRTCI

V skrbi za boljše življenjske razmere delavcev bodo v vseh sindikalnih skupinah izvolili socialne poverjenike in pregledali stanovanjske razmere delavcev. Prek delegatov samoupravnih interesnih skupnosti se bodo zavzemali za hitrejšo in načrtnejšo zagotavljanje lokacij za vzgojno-varstvene ustanove in za otroška igrišča v novomeški občini.

V „KRKI“ že dolga leta spodbujajo izumiteljstvo in ra-

cionalizatorstvo. Zato se sindikati zavzemajo za še bolj dejavno vključevanje v novatorsko dejavnost vseh delavcev, zlasti pa tistih, ki na svojih delovnih mestih razmišljajo o slabostih in pomanjkljivostih strojev, delovnih postopkov in organizacijskih prijemov. Prav tako naj bi pripravili tudi boljši pravilnik o patentih, izumih in izboljšavah v tovarni, pri čemer bo sindikat sodeloval z ustreznimi komisijami.

SKRBA ZA ODDIH ZAPOSLENIH

Med sindikalne naloge so uvrstili še skrb za oddih delavcev, pri čemer naj bi čim večjemu številu delavcev omogočili organizirano letovanje; nadalje pomoč tovarniškemu kulturno-umetniškemu društvu pri vklju-

čevanju širokega kroga delavcev v amatersko kulturo dejavnost. Prav tako bodo pomagali športnemu društvu pri vključevanju delavcev v množično rekreacijo, hkrati pa preučili tudi možnosti, kako pritegniti delavce, ki se vozijo, v rekreativno dejavnost po krajevnih skupnostih, kjer le-ti živijo.

Seveda daje delovni načrt sindikatov v novomeški „KRKI“ ustrežno mesto še splošnemu ljudskemu odporu, usposabljanju delegatov za uspešno delovanje v sindikalni organizaciji in nekaterim drugim področjem sindikalnega delovanja. Zanimivo je, da so k uresničevanju posameznih nalog pritegnili tudi ustrezne strokovne službe delovne organizacije.

R. Š.

TGA KIDRIČEVO

Premalo aktivne sindikalne skupine

V minulih dneh so se v vseh temeljnih organizacijah združenega dela tovarne glinice in aluminija „Boris Kidrič“ v Kidričevem zvrstili zbori delavcev, na katerih so razpravljali o samoupravnem sporazumu o merilih za pridobivanje in razporejanje dohodka ter o delitvi sredstev za osebne dohodke v črni in barvasti metalurgiji. Razprave so pokazale, da večina delavcev – čeprav je vsak član kolek-

tiva poprej prejel svoj izvod dokumenta – sporazuma ne razume, ne zaveda se, kako pomemben akt obravnavajo na zboru, da bi ga potem tudi sprejeli. Tako ugotovitev nedvomno kaže, da je izostala temeljita priprava na zbor delavcev in da sindikalne skupine svojih članov pred zborom niso seznanile vsaj z najpomembnejšimi vprašanji in z njimi povezanimi stališči sindikata.

F. M.

DRUŽBENI DOGOVOR O RAZPOREJANJU DOHODKA IN DELITVI SREDSTEV ZA OD ZA KRAŠKO-OBALNO OMOČJE

Zelena luč za osnutek

Kraško-obalni svet zveze sindikatov je sklical po končnih pripravah, ki jih je opravil njegov iniciativni odbor, zbor delegatov – udeležencev območnega družbenega dogovora za razporejanje dohodka in delitev osebnih dohodkov ter o obsegu in strukturi skupne porabe. Zbor je bil v ponedeljek, 4. avgusta v Kopru, udeležili pa so se ga delegati temeljnih in drugih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti, občinskih skupščin, družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti kraško-obalnega območja.

Gradivo, ki je bilo pripravljeno za ta zbor, je bilo obrav-

navano v široki javni razpravi, ki jo je zaradi večje uspešnosti kraško-obalni svet zveze sindikatov podaljšal do zбора, začela pa se je ob koncu oktobra lani. Celotno gradivo so ocenile tudi komisije občinskih sindikalnih svetov in odbor RS ZSS za samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje.

Komisije občinskih sindikalnih svetov so ugotovile, da je osnutek družbenega dogovora pripravljen skladno s stališči, ki sta jih sprejela predsedstvo in plenum kraško-obalnega sveta zveze sindikatov. Osnutek je vsebinsko zasnovan tako, da predstavlja za celotno obalno-kraško območje temeljni samoupravni akt za razporejanje

dohodka, vsebuje pa tudi določila o obsegu in strukturi skupne porabe. Ob vsem tem pa je še zlasti pomembno to, da se je v postopek dogovarjanja vključilo zadostno število temeljnih in drugih samoupravnih organizacij, saj je o dogovoru razpravljala več kot polovica udeležencev ali dve tretjini zaposlenih na celotnem območju.

Vendar pa je na kraško-obalnem področju še vedno nekaj večjih organizacij združenega dela, ki se niso vključile v postopek družbenega dogovarjanja. Razlogi za takšno stanje pa niso samo zadeva družbenopolitičnih organizacij in zborov združenega dela občinskih skupščin, temveč tudi zbor delegatov in njegove skupne komisije.

Posebno vprašanje prav gotovo predstavljajo dislocirani obrati in ostale poslovne enote, kjer je precejšnje število delavcev, kakih 3.500 ali 10 odstotkov vseh zaposlenih na tem območju. Razen postaj milice in uprave javne varnosti se nobena od teh enot ni vključila v postopek dogovarjanja, velika večina pa tudi ni odgovorila na številne pobude kraško-obalnega sveta zveze sindikatov in drugih družbenopolitičnih organizacij. Takšen odnos in ravnanje bo morala temeljito preučiti in analizirati tudi skupna komisija.

Že v javni razpravi so delovni ljudje in občani ugotovili, da osnutek družbenega dogovora zagotavlja socialno in materialno varnost vseh delavcev, upošteva pri tem delovne in življenjske razmere na kraško-obalnem območju, hkrati pa tudi solidarnostno zagotavlja

minimalno socialno in ekonomsko varnost delavcev tistih podpisnikov dogovora, ki bi zašli v težavnejši položaj. Osnutek vključuje tudi vsa določila sindikalne liste, ki bi naj jih urejali območni družbeni dogovori.

Temeljno izhodišče osnutku družbenega dogovora je stopnja sedanje razvitosti in nadaljnja usmeritev družbenoekonomskega razvoja tega območja tja do leta 1980. Kot skupni samoupravni akt omogoča dogovor namensko združevanje sredstev in zagotavlja uresničevanje temeljne ustavne pravice o razporejanju celovitega dohodka, pregled ter vpliv nad uporabo teh sredstev, ki jih delovni ljudje namenjajo za delovanje družbenih dejavnosti.

Na zboru podpisnikov dogovora so delegati dobili odgovore še na mnoga nejasna vprašanja in v razpravi poudarili, da predstavlja družbeni dogovor dobro osnovo za nadaljnje vsebinsko dogovarjanje sistema družbenega dogovarjanja in učinkovitejšega urejanja nekaterih osnovnih vprašanj na področju usmerjanja in razporejanja dohodka.

Udeleženci zboru so osnutek družbenega dogovora sprejeli z vsemi pripombami, dopolnitvami in predlogi ter sklenili, da bo rok za pristopanje k družbenemu dogovoru trajal do 1. oktobra letos. Vse priprave in dokončno izdelavo predloga družbenega dogovora bo opravila še v tem mesecu skupna 27-članska komisija, ki so jo prav tako izvolili na pravem zboru delegatov – udeležencev območnega družbenega dogovora za kraško-obalno območje.

MILOŠ SVANJAK

KONFERENCA OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA ŽELEZARNE RAVNE NA KOROŠKEM

Ocena samoupravljanja

Prihodnje zasedanje konference osnovnih organizacij sindikata Železarnice Ravne na Koroškem bo 9. septembra, na dan, ko so pred četrtoletja prevzeli koroški jeklarji železarno v upravljanje. Tako je sklenil na svoji zadnji seji svet konference sindikata.

Delovni naslov prihodnjega zasedanja konference osnovnih organizacij sindikata Železarnice Ravne na Koroškem, ki združuje 27 osnovnih organizacij sin-

dikata, bo „9. septembra 1950 smo delavci prevzeli tovarno v upravljanje.“ Sicer pa bodo na zasedanju ocenili dosednji samoupravni razvoj te največje organizacije združenega dela v občini koroške regije, posebej podrobno pa bodo spregovorili o uresničevanju ustavne vsebine samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela in o predlogih za ustanovitev več novih temeljnih organizacij združenega dela v železarni.

(An)

ŠALEŠKA DOLINA

Stabilizacijski programi

Občinski svet Zveze sindikatov Velenje je zahteval od predsednikov osnovnih organizacij sindikata z območja Šaleške doline, da pošljejo stabilizacijske programe, če so že sprejeti, in poročilo o njihovem uresničevanju. Koordinacijski odbor občinske konference SZDL za usmerjanje družbenopolitične

aktivnosti za uresničevanje ciljev družbenoekonomske politike bo na eni od prihodnjih sej pregledal stabilizacijske programe in ocenil njihovo uresničevanje.

V Velenju bodo vztrajali pri zahtevi, da izdela stabilizacijski program prav vsaka temeljna in druga organizacija združenega dela in delovna skupnost. (vš)

K. L. – LJUBLJANA

VPRAŠANJE:

Letos spomladi sem se vrnil z odsluženja vojaškega roka ter sem se zaradi praznika javil delovni organizaciji po preteku 15 dni, konkretno sedemnajsti dan. Delovna organizacija me je sicer sprejela na delo, vendar so mi na prošnjo, da bi takoj izkoristil pripadajoči dopust, pristojni odgovorili, da si moram pravico do dopusta ponovno pridobiti tako, kot da bi na novo prišel na delo v delovno organizacijo. Zanima me, ali imam po prihodu od vojakov že pravico do letnega dopusta ali pa jo moram na novo pridobiti. Obenem me zanima, ali imam pravico do svojega prejšnjega delovnega mesta, ali me delovna organizacija lahko razporedi na kakršnokoli drugo delovno mesto, kajti ob nastopu dela sem prejel sklep o razporeditvi na drugo delo. To delo sicer ustreza moji kvalifikaciji, vendar me kljub temu zanima, ali bi imel pravico zahtevati prejšnje delovno mesto.

ODGOVOR:

Po členu 66 zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu delavcu, ki zaradi odhoda na odsluženje vojaškega roka prekine delo, ne preneha letnost delavca v združenem delu ter ima pravico vrniti se na delo v 15 dneh po odslužitvi vojaškega roka. Kot je razvidno iz tega določila, je zakon določil rok 15 dni za vrnitev delavca na delo v isto temeljno organizacijo. Če bi se temeljni organizaciji

javili v tem roku, bi imeli pravico do nadaljevanja dela in delovna organizacija dolžnost, da vas na delo ponovno sprejme. V tem primeru bi imeli tudi pravico zahtevati letošnji dopust, saj bi imeli pravico do dopusta že po prihodu od vojakov, torej ob začetku dela. Ker pa ste 15-dnevni rok prekoračili, vas temeljna organizacija niti ne bi bila dolžna sprejeti na delo, kajti zakon govori o 15 dneh, kar pomeni 15 koledarskih in ne delovnih dni. Glede na to, da vas je kljub temu sprejela na delo, je na srečo problem zaposlitve rešen v vašo korist, vendar ima delovna organizacija prav, ko vam odklanja pravico do dopusta oziroma ko trdi, da si morate to pravico ponovno pridobiti. Delovna organizacija tudi ni napačno ravnala, ko vas je razporedila na drugo delovno mesto, saj delavcu ob prihodu od vojakov ni zagotovljeno delovno mesto, temveč le delo, delovno mesto pa le takšno, ki ustreza njegovi strokovni izobrazbi. Če ustreza vaši strokovni izobrazbi, je zakonitim določilom zadoščeno.

M. LIPUŽIČ

DE pravna posvetovalnica kupon

PODJETNIKI V ZRN SE BOJE SOCIALIZACIJE

ZNAMENJA SPREMENB

V konjunkturnem razvoju ZR Nemčije še ni mogoče opaziti nobenega izboljšanja. Po novem mesečnem poročilu zveznega ministrstva za gospodarstvo je „premostitev sedanje faze oslabiljena zunanje trgovine možna le občasno izvedenih strukturnih spremembah.“ Še nadalje peša že prejšnjo močno nazadovanje inozemskega povpraševanja. Očiščena sezonskih vplivov se raven inozemskih naročil v zadnjih mesecih ne dviga več. V pomembnejših industrijskih deželah, še zlasti v ZDA porajajoči se opreznih optimizem zanikuje nekateri konjunkturni kazalci, ki so se medtem poslabšali. V ZR Nemčiji vsekakor ne pričakujejo skorajšnjega izboljšanja inozemskega povpraševanja.

Notranje povpraševanje, ki je v začetku leta kazalo nekatere znake ožvljanja, se je spet zmanjšalo. Vrhu tega je povpraševanje po investicijskih dobrinah v aprilu in maju vnovič popustilo, medtem ko povpraševanje po industrijskih potrošnih dobrinah kaže v zadnjih mesecih le neznatne težnje k naraščanju. Obstaja upanje, da se bo povpraševanje po potrošnih dobrinah okrepilo, ker so se sredi leta zvišale socialne podpore za 11 %, s čimer bo v zasebna gospodinjstva po oceni doteklo dodatnih 10 milijard mark. Dejstvo pa je, da kljub davčni reformi in zvišanju otroških dodatkov v začetku leta, ki sta dohodke zasebnih gospodinjstev povečala za 14 milijard mark, v široki porabi ni bilo pričakovanih učinkov. Velik del teh povečanih družinskih dohodkov je namreč šel zaradi trenutno negotovih razmer na hranilne knjižice.

Ob koncu lanskega leta uveljavljeni konjunkturni program, ki naj bi ob spodbudi investicijskega dodatka v višini 7,5 % vplival v času od decembra 1974. do konca junija 1975. leta na porast naložb v industrijsko opremo in naprave, se je pokazal bolj ali manj neučinkovit.

Industrijski krogi navajajo, da so v nekaterih dejavnostih v juniju zabeležili nekolikošen porast naročil, vendar o tem še ni podrobnejših statističnih podatkov. Bojijo pa se, da gre zvečine za pogodbeno že prejšlejnara naročila, tako da bi jeseni spet utegnili nastati vrzel, ki bi oslabilo proizvodnjo. Vsekakor pa je porast naročil preskromen, da bi lahko sprožil trajnejši proces ožvljave.

Zadržanost zasebnih gospodinjstev razlaga Rensko-westfalski inštitut za pospeševanje gospo-

darstva v Essenu v svoji najnovejši konjunkturni oceni z zaskrbljenostjo delodajmalcev zavoljo skrajševanja delovnega časa in vidnega naraščanja brezposelnosti. Pri podjetjih pa je vzrok za zadržanost predvsem v negotovosti, ki jo je povzročil močan padec inozemskega povpraševanja, obenem pa v vtisu, ki so ga pustili zaostreni problemi nelikvidnosti in vse večje izgube podjetij v nemški poslovni javnosti.

Kritično je tudi, da izkazujejo občutne primanjkljaje javni proračuni, kar povečuje bojazen, da se utegnejo povečati davčne obremenitve, hkrati pa se lahko začne razprava o družbeno – političnih spremembah ter špekulacije v zvezi s stopnjami rasti investicij.

Ta dolgoročni družbeno – politični aspekt, ki spravlja v negotovost podjetja, je vsekakor najpomembnejši problem. Podjetniki se bojijo prodora demokratičnega socializma, ki bi utegnil spremeniti sistem ter uveljaviti elemente, ki bi odpravili tržno gospodarstvo. Znaki bližajoče se socializacije so že tu: soodločanje delavcev, ki se uveljavlja počasi in le delno, toda zanesljivo, dalje nadzor nad naložbami in obdavčevanjem investicij, davčna reforma z radikalno večjim obremenjevanjem višjih zaslužkov, prizadevanja za drugačno delitev premoženja in podjetniškega zaslužka, uveljavljanje miselnosti razrednega boja celo v orientacijskih okvirih gospodarske politike države itd.

Vprašanje je le, kdaj in v kakšnem obsegu naj bi se te spremembe, ki so doslej nastajale počasi, uveljavile in ali jih ne bodo zavrle morebitne spremembe v zahodnemški politični strukturi.

ŠVEDSKA

Oddaje za jugoslovanske delavce

Svet švedskega radia in televizije se je odločil, da bo še letos povečal sredstva za financiranje posebnih oddaj za tuje delavce na Švedskem. Ta odločitev se nanaša predvsem na razširitev programa v srbohrvaškem, grškem in turškem jeziku. Svet je namreč ugotovil,

da so bile lani oddaje v materinih jezikih tujih priseljencev zelo redke.

Po pogodbi z državo se je švedska radiotelevizija obvezala v svojih programih zastopati tudi interese skupnosti tujih delavcev na Švedskem.

VEČ VESTI O STARI DOMOVINI

Pred dnevi so se sestali novinarji osrednjih jugoslovanskih glasil s predstavniki naših izseljencev iz ZDA, Kanade, Nove Zelandije, Avstralije, Belgije, Argentine in Kube. Pogovarjali so se predvsem o tem, koliko so naši izseljenci v novi domovini seznanjeni z dogajanjem v Jugoslaviji in kako bi jim pri tem pomagali.

Izseljenci so poudarili, da o Jugoslaviji dobivajo premalo vesti, da v ZDA ne izhaja niti en jugoslovanski časnik, da v Kanadi izhaja samo en, da je v Belgiji mogoče kupiti od jugoslovanskih časnikov samo Oslobođenje, da v ZDA radio sicer imajo, nimajo pa dovolj gradiva za kvaliteten program ipd. Takšne razmere izkoriščajo

sovražne skupine in širijo dezinformacije o naši državi. Tudi mladim Jugoslovanom, ki pridejo v Ameriko, premalo pomagamo in jih usmerjamo, zato pogosto padejo pod vpliv politične emigracije.

Po mnenju nekaterih imajo naša uradna predstavništva premalo ljudi, ki bi se ukvarjali tudi s temi vprašanji. V pogovoru so izseljenci vedno znova poudarjali potrebo po jugoslovanskih časnikih. Iz potrebe po boljšem obveščanju se je na srečanju rodila ideja, da bi pri Izseljenski matici Srbije ustanovili klub novinarjev, ki bo sodeloval z novinarji radia in časopisov naših izseljencev in z njimi izmenjeval informacije.

VRTIMO GLOBUS

Rešitev pred lakoto: druga žetev riža

Kot kaže, bede in lakote v Bangladešu še dolgo ne bo mogoče obrzdati. Po oceni je podhranjena več kot polovica od skupno 76 milijonov prebivalcev te države, ki se je odcepila od Pakistana in si samostojnost pridobila s pomočjo Indije v dnevnem pakistansko-indijskem konfliktu pred štirimi leti. Komaj eden izmed prehranjevalcev družine in revnih slojev prebivalstva zasluži toliko, da lahko svojim družinskim članom zagotovi skromen obrok riža. Poprečni zaslužek delavca v kmetijstvu znaša, denimo, 8 do 10 taka dnevno (kakih 42 do 52 din). Naslednje cene pa kažejo, kako nevdzržen je položaj prebivalcev z nizkimi zaslužki: kilogram riža velja 7 do 9 taka, liter olja 32 taka, kilogram ovčjega mesa 14 tako, liter mleka 5 taka, liter petroleja 13 taka.

Velja pripomniti, da stotisoči delavcev predvsem v sušnem obdobju ostanejo brez možnosti zaslužka in za preživljanje. Od zadnje jeseni naj bi po vladnih podatkih v Bangladešu umrlo zaradi lakote 35.000 ljudi. Dejansko umre v Bangladešu zaradi gladu letno 200.000 do 300.000 ljudi, v sušnih obdobjih pa seveda še več.

Bedo izkoriščajo zelenaši, ki nudijo prebivalcem posojila z 200 pa tudi 400-odstotnimi obrestmi. Kuli, ki vozi rikšo, mora za vozilo, s katerim se preživlja, plačati tako visoko najemnino, da bi si z njo lahko kupil dve rikši letno.

Ker so zaslužki obrtnikov, kmetov in ribičev zelo nizki, posojila pa so ljudem na voljo za odušne obresti, so se prebivalci pred izkoriščevalci zavarovali tako, da se združujejo v zadrage. Ustanavljanje le-teh pospešuje tudi vlada, vneto pa jih zagovarja tudi predsednik šejk Mudžibur Rahman. Vendar se poznavalci razmer v Bangladešu boje, da bi te zaželene asociacije zlasti na deželi postale sredstvo premožnejših za izkoriščanje revnih. Poprečni prebivalec Bangladeša namreč še nima razvitega občutka za politiko, da bi doumel pomen teh zadrug. Zato obstaja nevarnost, da bi politiki, bogati kmetje in veletrgovci začeli ustavljati take „zadrage“ in jih izkoriščati v svoj prid. Da bi prišlo do ustanavljanja pravih zadrug, takih, ki bi koristile članom, bo potrebno še dosti časa ter prizadevanj za šolanje in prosvetljevanje ljudstva.

Čprav trpi zaradi pogostnih suš, ima Bangladeš tudi v sušnih obdobjih precej vodnih rezerv. Na mnogih poljih in vrtovih bi lahko imeli tudi v času suše drugo žetev riža, ki bi ne le izboljšala možnosti prehranjevanja, marveč nudila tudi dodaten zaslužek kmetijskim delavcem. Rešitev bi lahko zagotovilo združevanje malih kmetov v zadrage, ki bi si omislile namakalne sisteme, ti pa bi omogočili pridelovanje riža tudi v sušnih obdobjih.

N. Ž.

NEZAPOSLENOST V ZAHODNEM SVETU BO ŠE NARAŠČALA

Kriza je resna

V prihodnosti držav OCSE (v to organizacijo je včlanjena večina zahodnih držav) se obeta porast nezaposlenosti kot posledica težke krize, ki še nadalje označuje gospodarski položaj teh držav. Tako ugotavljajo izvedenci OCSE v svojem polletnem poročilu o konjunkturnem položaju zahodnega sveta.

Nezaposlenost v zahodnih državah naj bi se v prihodnjih šestih mesecih še zaostri. V celoti je zdaj na območju OCSE približno 15 milijonov brezposelnih, kar ustreza deležu 5,5 % vsega aktivnega prebivalstva. So pa znamenja, ki kažejo, da se utegne stopnja nezaposlenosti v zahodnem svetu zvišati na 8 %.

Kriza je resna in čeprav je za zdaj še nihče ne primerja z „veliko krizo“ iz leta 1929, je že jasno, da nikakor ne gre za občasno konjunkturno fazo. Obnovitve gospodarskih gibanj še po dobrem letu, odkar se je začela recesija, ni mogoče napovedati. Utegne se močno zavleči, tako da bi v najugodnejšem primeru ostalo pri starem. Samo ZDA in Japonska se lahko nadejata skorajšnje vrnitve konjunktura. Nemčija je že opustila upanje, da bi se mogla letos izkoptati iz težav, kar pa je obsodilo predvsem Italijo in Veliko Britanijo ter delno tudi Francijo, da čakajo na repu vrste na izboljšanje konjunkturnih razmer v Evropi in na Zahodu sploh.

Plat zvona, ki ga bije OCSE, zbuja tem večjo skrb, ker se vse bolj vsiljuje prepričanje, da gre za krizo zahodnega gospodarskega sistema. Izvedenci v Parizu, kjer ima organizacija OCSE svoj sedež, svetujejo, naj bi članice težile k stopnji nezaposlenosti, ki bi bila le malo

višja od konjunkturne ravni, nakar naj bi si prizadevale znižati stopnjo inflacije pod 7 % v naslednjih letih.

Ta priporočila pa nikakor ne bodo uresničljiva v nekaterih državah, kot na primer v Italiji, kjer bodo dosegli pomemben uspeh, če bodo inflacijsko stopnjo 25 % iz lanskega drugega polletja znižali vsaj na 13 % do 14 % v letošnjem polletju.

Zaradi recesije je inflacija, ki je na območju OCSE lani dosegla stpnjo 15 %, sicer manj intenzivna in je z letošnjim majem zdrknila na kakih 10 %. Obenem so tekoče plačilne bilance sedmih največjih držav OCSE (ZDA, Kanade, Japonske, Francije, ZR Nemčije, Italije in Velike Britanije) v letošnjem prvem polletju spet zabeležile aktivno. Ta znaša blizu 10 milijard dolarjev in je precejšen uspeh, če vemo, da so države OCSE v lanskem drugem polletju izkazovale plačilnobilančni primanjkljaj v višini 20 milijard dolarjev.

ABSENTIZEM MED ITALJANSKIMI DELAVCI NARAŠČA

ZGOVORNI PODATKI

Lani je v italijanski industriji stopnja absentizma znašala 13,72 %, tako da je pri vsakem delavcu šlo v izgubo poprečno po 236,22 delovne ure. Do teh poraznih podatkov so prišli, ko je industrijska konfederacija izvedla anketo med podjetji, ki so njeni člani. Z anketo so zajeli podjetja različnih velikosti in najrazličnejših proizvodnih sektorjev. Presenetljive so tudi ugotovitve, da je absentizem visok tudi med uslužbenci, saj znaša 8,24 %, medtem ko je izguba delovnih ur pri tej kategoriji zaposlenih 138,99 ure. Na delavce pa odpade stopnja absentizma 15,10 % ter 261,50 izgubljenih delovnih ur. Pri moških je stopnja odsotnosti z dela nižja kot pri ženskah. Pri prvih namreč znaša 11,498 %, pri drugih pa 19,80 %.

Kar zadeva motivacije, so bila najpogostejši vzrok odsotnosti z dela v letu 1974 neprofesionalna obolenja, katerih delež je znašal 54,3 %. Na nesreče pri delu in poklicne bolezni odpade 6 %, na poročne dopuste 1,1 %, na materinstvo in dojitve 12,1 %, na dovoljeno odsotnost 9,6 %, na nedovoljene izostanke 1,2 %. Na disciplinske dopuste z dela je nadalje odpadel delež 0,2 %, na stavke pa 15,5 %.

V primerjavi z letom 1973 se je stopnja absentizma v celoti zvišala za 0,63 odstotka (od 13,09 na 13,72), medtem ko se je število izgubljenih ur zmanjšalo za 2,4 %, to je od 242,14 na 236,22 ure.

Zvišanje stopnje izostankov in zmanjšano število delovnih ur pričata o omejevanju delovnih ur (prazniki, krčenje delovnega časa zaradi recesije, itd.), kar pa ni nujno, da bi vodilo k paralelnemu zniževanju stopenj.

Ce upoštevamo samo lansko

zadnje četrtletje, je v tem obdobju stopnja absentizma v industrijskem sektorju znašala 14,42 %, medtem ko je vsak nameščenec izgubil 63,24 delovnih ur.

N. Ž.

N. Ž.

Ohrabrujoče vesti z Dunaja

Če je v jugoslovansko-avstrijskih odnosih v zadnjih dneh opaziti vedrejšo tone, potem je to posledica izražene pripravljenosti avstrijske vlade, da reši ali vsaj pričrjena reševati pereča vprašanja, ki že leta otežkočajo odnose obeh sosed.

Tako je na primer po več kot pol stoletja odlašanja končno dosežen sporazum o vrnitvi jugoslovanskih kulturnih dobrin. Hkrati so se začeli razgovori o vračanju arhivskega gradiva, ki so ga nacistične sile med vojno odnesle v Avstrijo. Avstrijska vlada je, kot je poudaril Miloš Minić v skupščini SFRJ, končno dovolila določenemu številu svojih državljanov, ki so se bojevali v vrstah NOV in partizanskih odredov Jugoslavije, sprejeti jugoslovanska vojaška odlikovanja. Končno,

kot da se je nekaj začelo spreminjati tudi v stališčih Avstrije do naših tamkajšnjih narodnostnih manjšin. Čeprav nedavni sestanek predstavnikov slovenske narodnostne manjšine na Koroškem s kanclerjem Kreiskym ni dal konkretnih rezultatov o bistvenih vprašanjih – izpolnitvi vseh določil 7. člena državne pogodbe – je vtis, ki so ga koroški Slovenci dobili na tem srečanju, vsaj pripravljeno avstrijske vlade, da resno prouči njihove upravičene zahteve. Ohrabrujoče je tudi to, ker ob priložnosti avstrijski predstavniki niso omenjali izvajanja tako imenovanega posebnega popisa manjšin.

Po dolgem času so torej z Dunaja začele prihajati ohrabrujoče vesti.

V. O.

Delavci obalnega območja na Poljskem

V okviru že nekajletnega uspešnega sodelovanja med sindikati LR Poljske in kraško-obalnim svetom ZSS Koper preživlja letni dopust v tej vzhodnoevropski socialistični republiki že druga skupina delavcev obalnega območja in iz Sežane.

Prva skupina delavcev se je

vrnila s 15-dnevnega bivanja na Poljskem pred desetimi dnevi. Poleg letovanja vsebuje program bivanja naših delavcev na Poljskem tudi ogled zgodovinskih in kulturnih znamenitosti Varšave in Krakova, srečanje z delovnim kolektivom tovarne kozmetičnih preparatov v Krakovu, ogled koncentracijskega

taborišča v Osvienčimu in muzej poljskega skladatelja Friderika Chopina.

Poljski delavci pa se bodo mudili na slovenski obali prihodnji mesec in ob tej priložnosti obiskali tudi nekaj delovnih organizacij.

MILOŠ SVANJAK

OD NAŠEGA DOPISNIKA

VSO PORABO V PREDVIDENE MEJE

Stopnja rasti industrijske proizvodnje v Črni gori je komaj za 3,1% presegla lanskoletno, kar je v glavnem posledica zmanjšanja proizvodnje električne energije v prvem polletju letos, povečanja zaloga blaga, zakasnitev pri začetku obratovanja nekaterih novih kapacitet ter drugih vzrokov. Nekoliko bolj dinamične stopnje rasti so dosegli le v gradbeništvu, prometu in v trgovini. Ugodna gibanja pa dosega tudi turizem, saj se je število turistov povečalo za 12%, število nočitev pa za 7%.

Očitna je težnja po nenehnem manjšanju denarnih sredstev na žiro računih organizacij združenega dela ter čedalje večja medsebojna zadolženost v gospodarstvu. Za zadnje mesece so značilne čedalje večje neizpolnjene obveznosti na podlagi sodnih sklepov in akceptnih nalogov, žiro računi pa so vse pogostejše blokirani. Tako se številne delovne organizacije bore s težavami, kako zagotoviti sredstva za izplačilo rednih mesečnih osebnih dohodkov.

Rast cen na drobno in življenjski stroški v Črni gori naraščajo nekajkrat hitreje kot v enakem obdobju minulega leta. Cene pravzaprav pomenijo „splošni proračun“, iz katerega se financirajo vsi načrti in uresničujejo vse želje v posameznih panogah in grupacijah; skokovito naraščajoče cene tako pokrивajo nizko produktivnost

dela in neučinkovitost poslovanja pa tudi različne plane družbenopolitičnih skupnosti.

Vsi ti pojavi na področju gibanja cen resno opozarjajo na potrebo, da na vseh ravneh kritično analizirajo politiko cen in doslej sprejete sklepe. Izvršni svet skupščine Črne gore se zato zavzema, da bi dosledno uresničili družbeni dogovor o politiki cen. Izvršni svet je že zadolžil pristojne organe, da še v tem mesecu ugotove vzroke, zakaj je prišlo na področju cen do odstopanj glede na družbeni dogovor, in da takoj predlagajo ustrezne ukrepe.

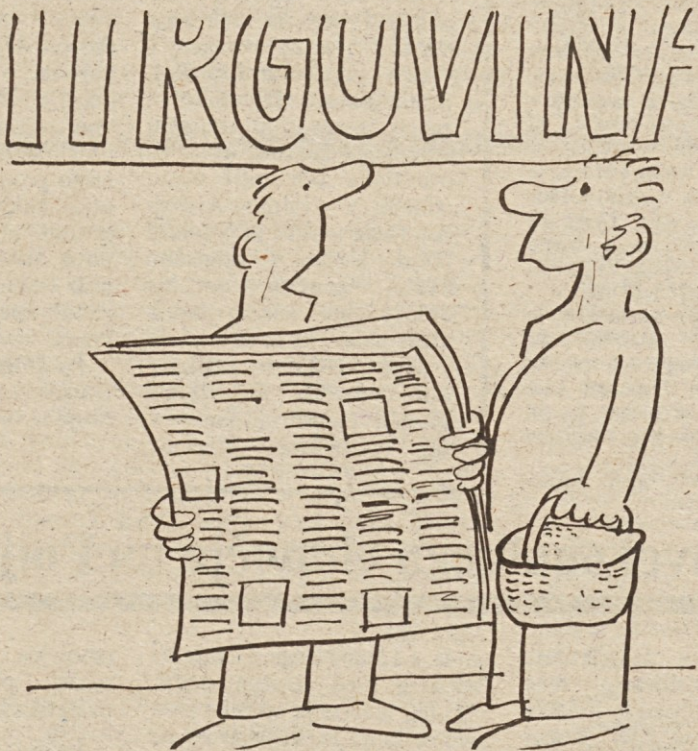
Tudi rast sredstev za splošno in skupno porabo je s stopnjo 36% presegla meje, določene z resolucijo in z družbenim dogovorom. Ta rast ni v skladu z materialnimi možnostmi, saj je družbeni proizvod v prvih mesecih naraščal le po stopnji 19%. Zato v Črni gori sodijo, da se bo treba odločno zavzeti za to, da vse oblike porabe spravijo v predvidene meje. Če tega ne bodo storili uporabniki družbenih sredstev, se bodo pristojni organi poslužili ukrepov za administrativno omejevanje razpolaganja s sredstvi, ki presegajo dogovorjeno raven.

Da bi v Črni gori uresničili sprejeto politiko hitrejšega razvoja premalo razvitih občin, so po hitrem postopku predlagali tudi spremembo zakona o usmerjanju sredstev v te namene. J. S.

Novemu rekordu naproti

Iz večjih mest prihajajo novice, da bodo v najkrajšem času prodajali stanovanja že po 10.000 dinarjev za kv. m. Menda gradbeniki čakajo samo še na konec poletne sezone, da prično po tej ceni sklepati pogodbe. Hkrati je slišati mnogo pripomb na zastoj družbene stanovanjske gradnje. Denar je sicer na voljo, stanovanj pa ni. Kaže, da bo prišlo tudi do zastoja v družbeni gradnji, predvsem zaradi večjih stroškov ureditve zemljišč in komunalnih dajatev, kar bi zelo negativno vplivalo na letošnji bilanco, saj družbena gradnja sodeluje s približno 70% pri celotni stanovanjski gradnji v državi.

Ob tem velja omeniti, da smo pri izločanju iz narodnega dohodka za stanovanjsko gradnjo na vrhu evropske liste, po številu zgrajenih stanovanj pa na dnu. Oba podatka pričata, da se velika količina družbenih sredstev izkorišča skrajno neracionalno.

— Zdaj smo že tako daleč, da dvajset jurjev pri nakupovanju nič ne pomeni!
— Ja, kje so časi, ko še deset jurjev ni nič pomenilo.

A. Novak

V zadnjih letih nov milijon zaposlenih

V prvih štirih letih sedanjega srednjeročnega načrtovanja je zaposlenost rasla hitreje, kot je bilo predvideno — po štiri odstotke letno namesto po tri. Takšna gibanja se nadaljujejo tudi letos. Celo takšno povečanje zaposlenosti pa ni bilo dovolj veliko, da bi zmanjšali skupno število nezaposlenih, omilili razlike med področji, aktivirali rezerve v aktivnem prebivalstvu in zagotovili, da bi se naši zdomci vračali na delo domov.

Statistiki napovedujejo, da bo imela Jugoslavija ob koncu leta 21 milijonov din in 300 tisoč prebivalcev. Od tega bo 13,8 milijona ali 65 odstotkov nekmetijskega ter 7,5 milijona ali 35 odstotkov kmetijskega prebivalstva. Takrat bo skupno 9,4 milijone aktivnih, za delo sposobnih oseb.

Po teh napovedih bo imela Jugoslavija ob koncu zadnjega leta sedanjega srednjeročnega plana 4 milijone in 750 tisoč zaposlenih v družbenem sektorju, medtem ko jih je imela ob koncu leta 1970 3 milijone in 765 tisoč. Ob koncu leta 1975 bo delalo v kmetijstvu približno 3 milijone Jugoslovancev. Od teh jih je dva milijona v tako imenovani biološko aktivni življenjski dobi, preostali milijon pa predstavljajo ženske, starejše od 55 let, ter moški, starejši od 60 let, se pravi ljudje v življenjski dobi, ko se delovne sposobnosti zmanjšajo na minimum.

Poleg tega bo naša država imela ob koncu leta 300 tisoč občanov, ki opravljajo osebno delo v negospodarskih dejavnostih. Takrat bo časovno zaposleno v tujini približno milijon Jugoslovancev.

Ob koncu letošnjega leta bo imelo v naši državi 60% zaposlenih diplomsko kvalificiranega ali visokokvalificiranega delavca oziroma srednjo, višjo ali visoko strokovno izobrazbo.

Zaposlenost v manj razvitih republikah in na Kosovu se je v glavnem hitreje povečevala od poprečja v državi, hkrati pa se je zmanjšalo število nekvalificiranih delavcev.

Zaradi res. tivnih ukrepov razvitih držav je minimalno število naših delavcev v letih 1973 in 1974 odšlo na časovno delo v tujino. V zadnjih letih je odhajanje na delo v tujino potekalo organizirano, tako da so na delo zunaj države odhajali pretežno le nekvalificirani delavci iz manj razvitih področij.

Kljub mnogim pobudam in ukrepom pa nismo ustvarili dovolj možnosti za hitrejšo vračanje naših zdomcev, čeprav z nadaljnjim zaposlovanjem v drugih državah ni mogoče več računati brez resnih ekonomskih, socialnih, političnih in drugih posledic.

Zvezni komite za delo in zaposlovanje ocenjuje v svoji analizi, naj bi bil vrstni red prednostnih nalog v politiki zaposlovanja naslednji: zaposlovanje vseh strokovnjakov, ki ustrezajo potrebam in zahtevam gospodarstva, zagotovitev dela tistim osebam, ki jim zaposlitev pomeni edini način pridobivanja za življenje potrebnih sredstev, ter zaposlovanje tistih strokovnih delavcev na časovnem delu v tujini, ki so nujno potrebni jugoslovanskemu gospodarstvu.

Zdaj je približno 600 tisoč aktivnih kmetovalcev na časovnem delu v tujini, na drugi strani pa je milijon kmetijskih proizvajalcev na koncu svoje delovne življenjske dobe. Zavoljo tega tako imenovanega prehajanja kmetijskega prebivalstva v mesta in v tujino ni treba zadrževati in ga niti ni mogoče ustaviti, vendar pa ga je treba usmerjati tako, kot ustreza koristim celotne družbe in hkrati reševati problem agrarne prenaseljenosti ter sprotnih in bodočih potreb po proizvodnji hrane. Z drugimi besedami — v kmetijstvu je presežek določene vrste delovne sile pa tudi primanjkljaj aktivnih kmetijskih proizvajalcev.

Tudi v hitrejšem razvoju osebnega dela so znatne možnosti za zaposlitev večjega števila delavcev. Med leti 1945 in 1964 se je število obrtnih delavnic v naši državi zmanjšalo od 155 tisoč na 105 tisoč. Zato so možnosti za izrabo te oblike zaposlovanja povsem realne in zanesljive, še toliko bolj, ker je v ta namen mogoče nameniti tudi sredstva delavcev, ki so časovno zaposleni zunaj države.

Zvezni komite za delo in zaposlovanje tudi opozarja, da je treba politiko zaposlovanja regionalno usmerjati. S tem je mišljeno spodbujanje investicij iz razvitejših na manj razvita področja, tako da bi na eni strani nalagali v objekte s tako imenovano visoko organsko sestavo in visoko produktivnostjo, na drugi strani pa tja, kjer so možnosti za večje zaposlovanje.

VB

Zaostajanje v proizvodnji aluminija

Jugoslavija bi morala do leta 1980 proizvesti 400.000 ton surovega aluminija ali 230.000 ton več kot zdaj. Od tega bi morala 200.000 ton izvoziti zaradi odplačevanja tujih posojil za naložbe v to panogo od leta 1970 do 1975. Od skupno 11 milijard dinarjev naložb je bilo namreč 7 milijard tujih posojil.

V tak položaj je panoga prišla zaradi večletnega premajhnega in napačnega investiranja predvsem v predelovalno industrijo. Medtem ko je proizvodnja aluminija v svetu rasla in ima po predvidevanjih OZN ve-

liko prihodnost, je pri nas zaostajala. V svetovni proizvodnji boksita sodelujemo s 5%, v proizvodnji aluminija pa samo simbolično — z 0,5%. Ali bodo do leta 1980 načrti uresničeni, pa ni toliko odvisno od naložb, kot od tega, ali bo na voljo dovolj električne energije, saj je industrija aluminija veliko porabi. Električna energija pomeni veliko postavko v strukturi cene aluminija, elektrogospodarstvo pa samo ne bi moglo

prenesti bremena velikih investicij za gradnjo elektroenergetskih objektov.

Zadolženost panoge znatno omejuje investicijsko sposobnost aluminijske industrije. Tudi struktura njenega izvoza ni ugodna, saj za tona boksita dobimo 15 dolarjev, za tona gline 120 dolarjev, medtem ko velja tona surovega aluminija na svetovnem trgu 850 dolarjev, proizvod ali polproizvod pa 1300 dolarjev.

SRBIJA

»STOP« ZA KREDITE

Inflacija je trenutno še vedno v razmahu. Tudi podatek, da je bila že maja prekoračena vsota, ki je bila predvidena za potrošniške kredite v vsem 1975. letu, najbolj govori o tem. Z druge strani niti možnosti bank niso neomejene. Najmočnejša med njimi — Beograjska banka — ne odobrava več potrošniških kreditov. Tako bo do septembra.

Do tega nepričakovanega

ukrepa je prišlo po večmesečnem „navalu“ na kredite v vseh poslovnih enotah Beograjske banke. Najbolj so ljudje kupovali avtomobile, posebno v aprilu, pred podražitvijo. V prvih petih mesecih je Beograjska banka odobrila 19.000 potrošniških kreditov, od tega blizu 17.000 samo za avtomobile ali skoraj 90% vseh potrošniških kreditov.

Po »skritih« kanalih

Niso tako osamljeni primeri, da se osebni dohodki povečujejo z dajatvami iz skladov skupne porabe. Statistika sicer ne daje popolnih podatkov o pravem obsegu tega pojava, toda nekatere številke zgovorno pričajo o tem. Leta 1974 je bilo za sklade skupne porabe — brez prispevka za stanovanjsko gradnjo — namenjenih 12.607 milijonov dinarjev, kar je 55% več kot leto poprej. Iz tega sklada je gospodarstvo izplačalo poprečno na zaposlenega 3.421

dinarjev, to pa je 1,5 osebnih dohodkov tega leta. Sodeč po prvih podatkih, v gospodarstvu bodo tudi letos povečali sredstva v te namene. Seveda je to samo poprečje, v nekaterih „bogatih panogah“ za te sklade izločajo 2 in večkrat toliko kot druge. Energično se bo torej treba upreti prikritemu povečanju osebnih dohodkov iz skladov skupne porabe brez upoštevanja kriterijev delitve po delu, če ne želimo zabresti v še hujšo inflacijo.

te dni
so rekliDR. VASIL GRIVČEV,
profesor politične ekonomije,
v razgovoru za
NIN:

sem najbolj ogorčen nasprotnik inflacije, ker vem, kaj povzroča, posebno v naši samoupravni družbi. Pri pomba, da države v razvoju morajo računati z inflacijo, je točna le v toliko, kolikor gre za kontrolirano, točno dozirano inflacijo, ne pa za inflacijo, ki raste z galopom in ki ruši ekonomski organizem.

Inflacija najteže prizadene nerazvita področja države in prebivalstvo z nizkimi mesečnimi prejemki, posebno industrijske delavce v velikih mestih. Z emisijo denarja, z davčnim sistemom in z drugimi oblikami se krepi moč države, zožuje pa prostor za krepitev samoupravljanja. To so najtežje posledice politične narave, ki jih povzroča inflacija. S tem so neposredno povezane socialne implikacije. V inflacijskih razmerah ne rastejo cene vseh artiklov enako. Po pravilu vodijo stroški prehrane, ki se v družinskih proračunih gospodinjstev z nizkimi prejemki, stalno povečujejo, kar je signal za upadanje standarda.

ZVONE DRAGAN, podpredsednik republiškega IS, v ekspozituri delegatom treh zborov republiške skupščine:

Nesprejemljiva vsa odstopanja od začrtanih poti, ki smo jih za reševanje številnih gospodarskih problemov že opredelili s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori. Se vedno so pogoste kršitve dokumentov, ki jih sami podpisujemo. Zato je nujno potrebno poskrbeti za redno spremljanje izvajanja samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter okrepiti neposredno odgovornost podpisnikov.

Tudi vse ukrepe zveznih in republiških organov, v številu tiste, ki jih bom o danes sprejeli, moram o brezpogojno izvajati. Če pa bi vsakodnevna praksa kjerkoli zanikala smotnost posameznih ukrepov in predpisov, jih je treba v najkrajšem možnem času spremeniti v rednem postopku. Nobenega opravičila ni, da ne bi izpolnjevali zakonskih predpisov in ukrepov. Odgovornost vseh organov, ki predlagajo ukrepe, pa je, da tekoče spremljajo njihovo učinkovitost.

Za nedosledno izpolnjevanje samoupravnih sporazumov, družbenih dogovorov in zakonov je treba terjati in sankcionirati politično, materialno, pa tudi kazensko odgovornost, kar sodi v široko zasnovano akcijo za spoštovanje zakonitosti v naši družbi. V takšnem stanju posamične in skupne odgovornosti vidimo učinkovit izhod iz sedanjega položaja.

JOŽE TAVČAR, sekretar zveznega odbora sindikata družbenih dejavnosti Jugoslavije, za Borbo:

Posebna analiza je pokazala, da je treba takoj pripraviti plan razvoja zdravstva, in to že do konca tega leta, da bi lahko zdravstvo postalo sestavni del srednjeročnih in dolgoročnih načrtov razvoja, ne pa izločeno področje, kot je to bilo doslej. Težave je treba organizirano obvladati, saj delegati zdravstva delujejo sedaj na več tih, ločeno, ne sodelujejo dovolj. Službe zavarovanja, denimo, gledajo na vso materijo samo s finančnega aspekta, zdravstvene delovne organizacije s povsem profesionalno-strokovnega, družbenopolitične skupnosti pa še vedno zelo kabinetsko. Organizacije združenega dela, ki nosijo največje breme zaradi 63 milijonov izgubljenih delovnih dni v letu, in posamezniki, ki pred ambulantami dolgo čakajo na vrsto, še nimajo pravega vpliva na delovanje zdravstva. Potrebno je bolj sodelovati in začeti od najbolj konkretnih problemov v vsakem okolju, predvsem v občini, regiji in širše. Gre tudi za sodelovanje v republikah in na ravni vse Jugoslavije.

PO SLEDOVIH ANKETE DE

Brezplačno
letovanje —
omembe vredno

Brezplačnega letovanja v Fructal-
Alko zaenkrat še ne poznajo, v Sa-
turnusu pa govore o brezplačnem
preventivnem desetdnevem okreva-
nju na morju (letos 96 delavcev) ali
pa o enaindvajsetdnevem zdravlje-
nju v zdraviliščih. Tja so letos po-
slali 38 delavcev.

KAKO PA
„BREZZDOMCI“?

Kakor je videti iz podatkov, ki
smo jih omenjali, so tudi pri organi-
zaciji in omogočanju brezplačnega
letovanja za socialno šibke in bolne
delavce med posameznimi organiza-
cijami združenega dela kar precejš-
nje razlike. Lahko bi rekli, da kar
„od nič do precejšnjega števila“.
Tudi v relativnem pomenu besede.
Veliko vprašanje je, če na odločitve
v zvezi z brezplačnim letovanjem
vplivajo predvsem finančne možno-
sti OZD. Prej bi rekli, da prihaja do
veljave razumevanje, morebiti tudi
tradicija in seveda tudi težavnost de-
lovnih mest, čeprav za to „težino“
ne bi mogli reči, da je odločujoča
pri izbiri števila delavcev, ki bodo šli
na brezplačno zdravljenje zaradi
okrevanja ali zdravstvene ogroženo-
sti.

ŠE NEKAJ IZ TAM

Z nekaj zakasnitve smo dobili
tudi odgovore iz mariborske tovarne
avtomobilov TAM, zato jih tokrat
posredujemo „v enem dahu“. TAM
ima svoje počitniške domove v
Omišlju, Piranu in Kaštel Gomilici s
skupino 245 ležišč, penzion pa je v
sezoni 70 din in izven nje 55 din.
Regres za letni oddih je 1.000 din.
Na brezplačno letovanje „po liniji
sindikata“ je šlo 16 delavcev s
svoji, poleg tega so v celoti ali vsaj
delno krili stroške letovanja za 33
otrok, samoupravni organi pa pose-
bej odobravajo kritje stroškov za
zdravljenje delavcev v klimatskih in
drugih zdraviliščih. TAM ima 8420
zaposlenih.

Kazalo bi dodati, da nas je kar
precejšnje število anketirancev opo-
zorilo na to, kako niso pozabili na
svoje upokojece. V večini primerov
imajo pri letovanju v počitniških do-
movih enake ugodnosti kot zapo-
sleni delavci.

ZDRAVILIŠČA

V novomeški Krki imajo to srečo
(no, potrebno je tudi razumevanje!),
da imajo v svojem sestavu tudi zdra-
vilišči v Šmarjeških in Dolenjskih
Toplicah, v katere so iz zdravstvenih
razlogov že v prvem polletju poslali
80 delavcev (izjemoma jih je šest šlo
v Dobrno, Rogaško Slatino in v La-
ško). Omenjeno „problematiko“
ima v rokah posebna komisija, ki
razporeja kandidate v tri kategorije.
Prva je brezplačna, pri drugi plača
delavec le polovico stroškov, lahko
pa dobijo delavci šestmesečni brez-
obrestni kredit, v tretji kategoriji pa
plača delavec vse sam, vendar tudi
lahko dobi polletni kredit.

V Impolu so poslali na brezplačni
oddih 26 delavcev. Sindikat je poleg
tega še posebej skrbel, da so prišli v
počitniške domove predvsem del-
avci z nižjimi osebnimi dohodki.
Vsekakor je pa zanimivo, da neka-
teri delavci sploh niso hoteli na
brezplačno letovanje (!). V celjskem
Tehnomercatorju pa denarno
pomagajo samo pri letovanju otrok
socialno šibkejših družin, brezplačno
pa pošljejo na letovanje le iz
zdravstvenih razlogov.

Velika večina odgovorov priča o dokaj raz-
vejanih možnostih — tudi številčno — za brez-
plačno letovanje socialno šibkih delavcev in
njihovih družin (ali pa so pozornosti deležni
vsaj otroci iz takih družin), pošiljajo pa jih
tudi na okrevanje v zdravilišča.

V visoki turistični sezoni, ko se
po cestah proti morju preriva več
tujih avtomobilov kot domačih,
smo se začeli podrobneje zanimati
za „večno“ počitniško temo: kako
pravzaprav letujemo. Mi, delavci de-
žele z „najlepšo morsko obalo na
svetu“, vendar s to smolo, da še ni-
mamo osebnih dohodkov primerjih
za „enakovredno merjenje“ z našo
obalo. In ne samo obalo... Zani-
malo nas je torej, kako letujejo naši
delavci, kam lahko gredo, kakšne so
cene penzionov v počitniških domo-
vih, ki jih imajo delovne organizacije
pod „svojo streho“... In še veliko
drobnih zanimivosti je v zvezi z leto-
vanjem, o katerih lahko razmišljamo
in se pogovorimo o njih.

Seveda smo najprej morali priti
do osnovnih podatkov. Po pomoč
smo se obrnili na številne znane de-
lovne organizacije po vsej Sloveniji
in — moramo reči — da se je pretež-
na večina ljubeznivo odzvala naši
prošnji, naj nam pošljejo nekaj po-
datkov na temo, „kako letujejo vaši
delavci?“ Prav zaradi njihove po-
moči smo lahko tudi napisali nekaj
naših sestavkov, ki so poskušali od-
govoriti na vprašanje, kako pravzaprav
letujejo slovenski delavci. Odgo-
vori seveda niso popolni, kakor tudi
naša anketa po svojem obsegu ni
bila „vseobsegajoča“, vendar pa so
posredovani podatki kljub prostorski
omejenosti zelo zanimivi in zgo-
vorni.

V prejšnjih številkah DE smo si
predvsem ogledali, kako je z regresom
po naših delovnih organizacijah,
kakšne so cene v počitniških domo-
vih in kje vse so ti domovi. In
počitniške hišice in kamping priko-
lice...

POD OKRILJEM
SINDIKATA

Za zaključek naše serije na počit-
niško temo smo ostali dolžni še ne-
kaj odgovorov na izredno zanimivo
— za nekatere morda celo temeljno
— vprašanje, kako je pravzaprav pri
nas poskrbljeno za letovanje social-
no šibkih — govorimo sicer o delav-
cih, vendar imamo obenem v mislih

tudi njihove družine — in bolnih.
Naj že kar vnaprej povemo, da skrb
sindikalskih organizacij za omenjene
„kategorije“ delavcev nikakor ni
naključna in so odgovori, ki smo jih
dobili, kar precej ohrabrujoči. Ne
sicer povsod, vendar...

V celjskem EMO na primer pra-
vijo, da — „kolikor je možnost“ —
so poskrbeli za oddih finančno šib-
kih, bolnih in otrok. Letos je sindi-
kat petnajstim članom kolektiva
omogočil brezplačno letovanje, šti-
rideset jih lahko letuje s polovično
lastno finančno udeležbo, 12 jih je
pa odšlo brezplačno na oddih po
priporočilu zdravnika. Glede na po-
datke o skupnem številu zaposlenih
(3746) so številke sicer skromne,
vendar kljub vsemu...

V zasavskih premogovnikih zago-
tavljujejo, da posvečajo letovanju so-
cialno ogroženih delavcev posebno
skrb. V pred in posezoni lahko brez-
plačno letujejo v njihovih počitni-
ških domovih. Pol zneska plača sin-
dikat, drugo polovico pa delovna or-
ganizacija. Vendar nismo dobili po-
datkov, koliko delavcev je — ali bo
— letos letovalo na tak način.

Litijska predilnica pozna brez-
plačno letovanje že nekaj let nazaj,
saj pravijo, da so letos, „kot vsako
leto poslali na brezplačno letovanje
50 članov kolektiva“. Nekaj podob-
nega je tudi v jeseniški železarni,
kjer bo letos brezplačno letovalo
100 članov kolektiva — delavci so
določile osnovne organizacije sindi-
kata po kriteriju „socialno šibki in
marljivi“, 90 pa jih je poslal zdrav-
nik.

OBROKI, OTROCI...

Konus je eden redkih, ki ne po-
zna brezplačnega letovanja, čeprav
je res, da nekaterim svojim socialno
šibkim delavcem dajejo za letovanje
posebno pomoč iz solidarnostnega
sklada. Videti je, da tudi v Lesonitu
ne poznajo brezplačnega letovanja,
imajo pa posebnost: obročno odpla-
čevanje.

Tomos brezplačno pošilja neka-
tere svoje socialno ogrožene delav-
ce na oddih v svoj dom na Bledu, drav-

ske elektrarne pa take ali bolne de-
lavce pošiljajo v prikolice ob morju,
pri pokrivanju stroškov pa pomaga
sindikat.

Videti je, da so v Meblu svojo
skrb posvetili predvsem otrokom.
Tridesetim socialno najbolj ogrože-
nim so omogočili 12-dnevno brez-
plačno letovanje v Ankaranu. V
splošni plovbi imajo delavca z ni-
žjimi OD za 200 din višji regres od
drugih, mogoče pa je tudi brezplačno
okrevanje v zdraviliščih.

V Delamarisu zaradi finančnih te-
žav ne poznajo brezplačnega leto-
vanja. Povsem nekaj drugega je v to-
varni celuloze in papirja v Kfskem,
ki pošilja na morje ali v zdravilišča
brezplačno kar 100 delavcev. Tudi
vrhniški usnarji lahko v pred in po-
sezoni računajo na brezplačno leto-
vanje, za stanovanje bolnih pa posta-
vijo nekaj prikolice v termalna zdravi-
lišča.

Številko 100 poznajo tudi meži-
ški rudarji. Toliko jih namreč gre
vsako leto brezplačno na morje, če
so po mnenju obratnega zdravnika
potrebni okrevanja. V ruški tovarni
dušika pa so precej na slabšem, če-
prav je delo vse prej kot lahko. Po-
skrbeli so samo za to, da lahko ne-
kaj bolnih delavcev letuje v Morav-
skih ali Atomskih toplicah, vendar
morajo plačati penzion od 14 do 51
din.

Janez Voljč:
RAZPRODAJA KISLIH KUMARIC

RESNICOLJUBNEŽ

(Iz pogovora z načelnikom za gospodarstvo pri občinski skupščini v
Babjem dolu)

Novinar „Besede delegatov“ se je ustavil v Babjem dolu in je skušal
ugotoviti, kako pri njih deluje občinska samouprava. „Se pravi,“ je
povedal županovi tajnici, „rad bi zvedel, kaj vam je prineslo dobrega
uresničevanje nove ustave.“ Ker pa sta bila predsednik skupščine in
predsednik izvršnega sveta na dopustu, mu je tajnica omogočila po-
govor z načelnikom za gospodarstvo. „Se bolje,“ je dejal novinar,
„pogovor z načelnikom gospodarstva je v zdajšnjih kritičnih in hkrati
pogumnih časih zlata vreden.“

Načelnik je radovednemu novinarju povedal, da je občinska samo-
uprava v njihovi komuni „doživela v zadnjem letu, odkar smo v
praksi uveljavili novo ustavo“, velik in pomemben preobrat. „So
stvari, občutki in vrednote,“ je dejal, „ki jih ni moč primerjati z našo
nedavno prakso, v kateri so prevladovali osebni interesi in tudi
odnosi, v katerih je bil človek, ki je želel spremembe, kaj hitro pro-
glašen za idealista. Zdaj so takšne razmere le spomin in opomin, kaj
je med nami bilo napačnega in česa ne bi smelo biti. Kot en mož smo
se uprli slabostim in zavoljo tega vse bolj postajamo družba enako-
pravnih ljudi v mislih in dejanjih.“

Popoldne sta se novinar in načelnik srečala v restavraciji. Beseda je
dala besedo in vse, kar je novinar od takrat zvedel, bomo prepisali iz
njegove beležnice:

Ob dveh popoldne, restavracija „Črni Peter“. Načelnik vztraja pri
dopoldanskih izjavah. „Ničesar ni moč ustvariti,“ pravi, „če pri delu
ni osebnega zadovoljstva, pri nas pa je tega obilo.“

Ob petih popoldne, gostilna pri „Sodčku“. Brizgance je zamenjal
konjak. Načelnik pripoveduje: „V naši komuni smo se tako dobro
organizirali, da bi lahko storili vse, kar od nas zahtevajo, toda kaj
pomaga, če se v občini trudiš leta in leta, ko pa ti en sam ukrep
zveznega izvršnega sveta vse postavi na glavo in razvrstijo tvoja
dolgoletna prizadevanja.“

Ob devetih zvečer, v krčmi „Pod lipco“. Konjak je zamenjal viski.
Načelnik je zdaj trdno prepričan, da mora še nekaj poveati. „Nekaj
bistvenega,“ pravi, „nekaj takega, o čemer bi morali že zdavnaj
odkriti spregovoriti. Po pravici ti povem, da je v naši zdajšnji samo-
upravi toliko slabosti, kot jih je bilo pred sprejemom nove ustave.
Samo gobec nas je, ukrepov pa ne znamo niti spočeti, kaj šele ro-
diti.“

Ob enajstih zvečer, v bifeju „Na hribu“. Viski je zamenjala vodka.
Načelnik se jezi: „Kaj nam pomagajo resolucije in sklepi, če pa odnosi
med nami niso v redu, če je celo med komunisti tolikanj ljubosum-
nosti in smo vsi sprti. Vsi se gremo šefe in marsikoga bi lahko povpra-
šali, koliko je dobil ekonomskih dobrin: kako si je uredil počitniško
hiško, kdo bo prej kupil jahto in kdo bo znal bolje preslepiti de-
lavsko kontrolo.“

Načelnik je potem dejal novinarju, naj naslednje jutro pride k
njemu v pisarno in tamkaj mu bo povedal vso resnico. Novinar pa te
resnice ni zvedel. Prišel je navsezgodaj, kot mu je bilo rečeno, in
načelnik mu je povedal:

„Zdaj smo se čudovito organizirali in nič takega ni, kar bi bilo
moč ovednotiti kot negativno.“

Ne vemo, zakaj je prišlo do tega kratkega stika, res pa je, da je
načelnik nekaj ur kasneje, na sestanku občinskega sindikalnega sveta,
govoril, da riba vselej pri glavi smrdi. Ni pa povedal, kako se ta riba
imenuje.

AKTIVIST

Tistega dne je Anton Podobnik, predsednik delavskega sveta OZD

„Kovinopromet“, sodeloval na treh sestankih.

Zgodaj zjutraj je na seji političnega aktiva govoril o stabilizacijskih

ukrepih.
„Tovarišji“ je dejal, „vse kaže, da bomo morali tole juho pojesti
tako vročo, kot smo jo sknuli. V našem gospodarstvu se je nako-
pilo toliko problemov, da jih je moč odpraviti le z odločnimi in
takojšnjimi ukrepi. Pri tej naši bitki za stabilizacijo pa morajo sode-
lovati vsi proizvajalci. Vsa mora najprej pomesti pred svojim pragom,
vsi skupaj pa pred pragom naše tovarne in komunne, kajti socializem je
lahko le rezultat zavestne akcije ljudskih množic.“

Opoldne je na seji izvršnega odbora osnovne sindikalnega organi-
zacije pripovedoval:

„Tovariši, roko na srce! Priznati moramo, da še nismo storili vsega
tistega, kar smo sklenili na kongresu. O tem nam priča tudi naša
sedanja akcija za stabilizacijo. Očitno je, da stabilizacijska miselnost
zelo počasi prodira med naše sindikalno članstvo, se pravi, če odkrito
rečemo, do delavca še ni prišla, čeprav vemo, da bomo naše gos-
podarstvo ozdravili šele takrat, ko bomo vsi postali dobri gospodarji.
Torej se moramo organizirati tako, da bi sindikat postal last delavcev,
ki bodo v svoji organizaciji našli možnost, da se uveljavljajo kot samo-
upravljalci.“

Po delu je na sestanku osnovne organizacije zveze komunistov raz-
lagal:

„Potrebujemo aktivno partijo, zavzeto za stvar delavskega razreda,
ki bo spodbujala in organizirala dejavnost za najboljše samoupravne
odločitve. Malo koristi je od tega, če pred vsako sejo delavskega sveta
preučimo na sestanku gradivo, pripravljeno za sejo, potem pa spre-
mamo stališča. Morali bi delovati med ljudmi, kjer delavci volijo svoje
delegate, kajti tamkaj je treba oblikovati stališča, ki bodo v našem
delegatskem sistemu postala skupna politika kolektiva. Tega doslej
nismo delali, preveč smo se zapirali vase in premalo smo storili proti
malomeščanstvu, drobnolastiški in managerski miselnosti v lastnih
vrstah. Komunisti mora s svojim delom pokazati in dokazati, da je
predan naši stvari in da je za samoupravni socializem pripravljen
storiti vse. Take komuniste potrebujemo še zlasti sedaj, ko smo se
tako resno odločili za stabilizacijske ukrepe.“

Popoldne ob štirih se je naš Anton Podobnik usedel v svoj avto-
mobil in se odpeljal domov. Kake tri minute kasneje, se je vanj zaletel
tovornjak in Podobnikov Tone je v tistem hipu preminil.

Pokopali so ga kot dobrega in prizadevnega aktivista; na pogreb je
prišlo veliko ljudi in govornik je ob odprtem grobu dejal:

„Storil je vse, kar je bilo v njegovi moči, za stvar delavskega raz-
reda.“

Dan po pogrebu so v družinskem krogu odprli njegovo oporoko, ki
jo je napisal nekaj tednov poprej, in v njej so med drugim brali:

„Če se kaj spremeni, se pravi, če naša zdajšnja družbena ureditev
ne bo obveljala, zapuščam premoženje mojega deda, nacionalizirano s
sklepom skupščine z dne 5. decembra 1946 leta naslednjim spodaj
imenovanim ožjim sorodnikom...“

Tako je torej dokončno umrl Anton Podobnik, aktivist.
Naj mu bo lahka zemlja slovenska!

komentatorjev stolpec

Omejitve uvoza
naj ne
preprečujejo izvoza

Nobenega dvoma ni, da so bili ukrepi za omejitev uvoza ter še zlasti ponovna uveljavitev vezave uvoza iz izvozom zaradi kritično poslabšanega stanja naše zunanjetrgovinske oziroma plačilne bilance neizogibni in utemeljeni. Naša zunanjetrgovinska izmenjava in plačilna bilanca izkazujeta visoke primanjkljaje, ker je uvoz vse bolj naraščal, izvoz pa že poldrugo leto peša, tako da so se zaradi rastočega primanjkljaja izčrpale devizne rezerve, s katerimi smo se pred časom ponašali, da bi potem spet zabredli v globoko pasivo.

Povsem normalno je, da smo po zgledu nekaterih drugih držav, kot je na primer Italija, ki se že počasi izmotava iz svojih ogromnih deficitov, kot prvi in najbolj boleč ukrep uvedli uvozne omejitve. Pri tem smo tudi že spremenili tečaj dinarja, da bi delovne organizacije spodbudili k izvozu, hkrati pa jih odvrnili od prekomernega uvoza, kar pa se zaradi visoke inflacijske rasti doma in negotovih tržnih razmer po svetu žal ni zgodilo. Kot je pri nas običajno v navadi, smo v nekaj mesecih z zvišanjem notranjih cen napravili prednosti prilagoditve tečaja dinarja njegovi dejanski, to je nižji vrednosti, ki naj bi predvsem spodbujala izvoz. Ta tudi zaradi poglavlja se recesije na inozemskih trgih ne raste več, temveč njegova krivulja še zmerom stanovitno pada.

Ko zdaj, po nekaj tednih, odkar so bili uveljavljeni omejitveni ukrepi v zunanji trgovini, po izkušnjah ocenjujejo učinke teh ukrepov, moramo najprej ugotoviti, da je pristojnim zveznim organom in drugim dejavnikom uspelo le delno doseči ta namen. Res se je zmanjšal oziroma ustavil uvoz, žal pa je bil ta omejen vseprek, tako da so ostali prazni rok tudi in še zlasti tisti proizvajalci, ki že leta nosijo poglaviti del izvoznega bremena.

V zvezi s tem je treba najostreje grajati dejstvo, da so bili z novimi, linearno delujočimi ukrepi dobesedno kaznovani presežni in drugi pomembni izvozniki, ki v času svetovne recesije ne morejo več povečevati izvoza, ali pa ga lahko le za ceno izgube dohodka in nižjih osebnih dohodkov delavcev. To pa nikakor ne more biti namen uveljavljenih omejitvenih ukrepov.

Novi predpisi so, tako vsaj kaže, prizanesljivejši do proizvajalcev, ki ki svoje proizvode prodajajo pretežno doma, kot pa do izvozne že več let usmerjenih delovnih organizacij. Prizanesljivejši so celo do uvoznih organizacij, ki predvsem zaradi lastnega zaslужka kupujejo na tujem raznovrstne luksuzne artikle in kajkrat tudi nepotrebno, a drago šaro.

Podkrepiamo navedene trditve z nekaterimi konkretnimi kričočimi primeri nevdržnosti linearnega učinkovanja omenjenih ukrepov. Če naj bi npr. obutvena industrija „Planika“ iz Kranja dosledno zadostila zahtevan vezave uvoza z izvozom, bi morala kot pretežni izvoznik svoj malodane 60% delež izvoza v celotni vrednosti proizvodnje povečati na 72%, kar pa bi bilo ne le nesmiselno, temveč tudi nemogoče. Centralni delavski svet podjetja je z družbenim načrtom za leto 1975 celo predvidel manjši izvoz na zahod in nekoliko večjo prodajo na domačem trgu, s čimer naj bi si zagotovil višjo rentabilnost in hkrati možnost zvišanja zdaj razmeroma nizkih osebnih dohodkov delavcem.

Ker so bile uvozne omejitve najverjetneje preračunane predvsem na enostranski učinek, namreč na čim hitrejšo zmanjšanje plačilno-bilančnega primanjkljaja z omejevanjem uvoza, so v marsičem dosegle nasprotni namen. Namesto da bi se izvoz povečeval, se še zmanjšuje. Čedalje več tovarn pošilja delavce na predčasne dopuste oziroma jim kolektivne dopuste zaradi pomanjkanja surovin in reprodromateriala nepredvideno podaljšuje. Nekateri delovne organizacije imajo surovin in reprodromateriala le še za nekaj dni.

Nerazumno in neodpustljivo je nadalje, da, denimo, v „Alpini“ v Žireh stoji proizvodnja smučarskih čevljev, ker tovarna ne dobi soglasij za uvoz zaklopka in PVC granulata, za izdelavo tekaških čevljev pa ji primanjkuje specialnih podplatov, prav tako iz uvoza. To obutev bi „Alpina“ morala kupcu v Ameriki dobaviti že julija in v avgustu s kontejnerji, ker pa so zamudni postopki v zvezi z uvoznimi dovoljenji to preprečili, bo treba – če bo manjkajoči material iz uvoza le prispel in če kupec medtem ne bo preklical naročila – obutev v Ameriko kupcu dostaviti najkasneje do začetka septembra, in to z letalom. Visoki prevozniki stroško bodo povzročili, da bo že tako nizko rentabilen aranžma postal dočela nedonosen. Večletnega solidnega kupca pa tovarna ne sme izgubiti – tega verjetno pristojni zvezni organi niso imeli pred očmi, ko so pripravljali nove predpise za omejitve uvoza.

NANDE ŽUZEK

NAJPREJ VSAK PRI SEBI

V tej naši novi rubriki bomo spremljali prizadevanja za stabilizacijo razmer v našem gospodarstvu in družbi nasploh. Za uvod smo pripravili razgovor s predsednikom koordinacijskega odbora za spremljanje stabilizacijskih ukrepov pri občinski konferenci SZDL Ljubljana-Šiška tovarišem Stanikom Hvalatom.

– *Kako ste se v Šiški, najbolj industrijski ljubljanski občini, lotili dela in na katera področja je usmerjeno težišče akcije?*

– Občinska konferenca ZK je v juniju ocenila gospodarjenje v občini in samoupravno organiziranost v TOZD, v SZDL pa smo analizirali delovanje in organiziranost krajevnih skupnosti. Na tem posvetu smo izoblikovali akcijski program, ki zajema 11 točk in ki konkretno opredeljuje tako nosilce nalog, kot roke in področja delovanja. Podrobneje jih ne bi navajal, ker so v bistvu takšne, kot vsepovsod, kajti tudi naši problemi so podobni tistim, ki so ta čas v ospredju vse naše družbe. Temu prvemu posvetu je sledilo še 11 posvetovanj po dejavnostih, ki se jih je udeležilo več kot 1000 družbenopolitičnih, vodilnih in drugih delavcev. Na teh posvetih, ki so bili namenjeni predvsem animiranju odgovornih ljudi v delovnih organizacijah, smo še posebej poudarili, da ne gre za kampanjsko akcijo na vrhu, ampak za stalno nalogo, ki mora prodrati med ljudi in postati njihova stalna akcija in dolžnost. Posebej bi omenil, da smo na teh posvetih samo še verificirali že poprej sprejeto stališče, da bi za leto planirani izvoz iz naše občine vsem težavam navkljub lahko povečali za 10% in da to lahko tudi dosežemo, če se bomo za to tudi vsi zavzeli, seveda najprej vsak pri sebi. Najprej storiti vse pri sebi, potem šele kazati s prstom na druge, pa je tudi eden bistvenih poudarkov naših prizadevanj, ki se s temi posveti še niso zaključila.

VEČ KROGOV ISTE AKCIJE

– *Slišali smo govoriti o drugem, tretjem in ostalih krogih akcije za stabilizacijo. Za kaj gre?*

– Dogovorili smo se, da bodo 43 naših največjih in uspešnih, oziroma tudi vse trenutno problematične delovne organizacije obiskale skupine – trojke, sestavljene iz družbenopolitičnih delavcev in strokovnjakov. Na razgovorih z njihovimi političnimi aktivimi (ta teden se vrstijo obiski v trgovinskih podjetjih in kolektivih, ki so polletno poslovanje zaključili z izgubo) naj bi opredelili konkretne naloge v kolektivih in začrtali oziroma preverili njihovo smer akcije in delovanja. Ta drugi krog, če tako rečem, se bo septembra nadaljeval s tretjim, v katerem bi obiske ponovili in preverili, kako se uresničujejo dogovori. V primerih subjektivnih vzrokov ali drugače neodgovornega izpolnjevanja sprejetih dogovorov bi tedaj že morale slediti tudi sankcije. Prav tako septembra bo sledil prvi krog razgovorov v krajevnih skupnostih, ki se tudi morajo vključiti v prizadevanja za stabilizacijo.

TISKOVNA KONFERENCA

25. Gorenjski sejem

Temeljna značilnost Gorenjskega sejma (naš najbolj široko potrošni sejem z bogato tradicijo) se bo povsem sodeč izrazila tudi letos na 25. jesenski prireditvi, ki so jo odpri včeraj, trajala pa bo do vključno 18. avgusta. Organizatorji so namreč morali odkloniti številne razstav-

ljavce, kajti prostora enostavno ni dovolj za vse. Zato se najširši javnosti lahko predstavlja le 300 domačih in tujih razstavljalcev, ki ponujajo vse, kar obiskovalec – kupec potrebuje za svojo osebno rabo ali za opremo svojega doma, gospodarstva, obrti in tudi industrije. Vseeno pa je tudi ta udeležba, v primerjavi z dosedanjimi, rekordna.

V notranjih razstavnih prostorih je največ pohištva in druge opreme za gospodinjstva, akustičnih aparatov, blaga in konfekcije, prehranbenega materiala ter potrebščin. Zunanji prostor pa izpolnjujejo najrazličnejši kmetijski stroji in oprema, motorna in druga vozila ter lahki gradbeni stroji.

Zapisali smo že, da je Gorenjski sejem potrošni sejem. To pomeni, da je vse razstavljene predmete mogoče tudi kupiti. Glede na zadnje znižanje cen nekaterim proizvodom, ugodnejše kreditne pogoje in upoštevajoč tradicionalno zmanjšanje posebnega občinskega prometnega davka za polovico, organizatorji letošnje jubilejne prireditve računajo z velikim zvečanjem prometa in ker gre za prvo priložnost te vrste, tudi s povečanjem števila obiskovalcev. Na tiskovni konferenci pred otvoritvijo sejma smo izvedeli, da velja računati vsaj s 5% nižjimi cenami, kot veljajo sicer, razen pri avtomobilih, kjer popust znaša 2%, sicer pa znižanje cen kurantnega blaga dosega v nekaterih primerih tudi 40 in več odstotkov.

zajo, izdelati in izpolnjevati ustrezne programe, skratka: porabo uskladiti z možnostmi.

ENOTNO, NE VSAK ZASE

– *Kako bi lahko ocenili dosedanje odmeve na tako začrtano akcijo?*

– Čeprav je minilo šele malo časa, prve odmeve že ugotavljamo in rekel bi, da so spodbudni. Tako so v Viatorju spoznali, da bi potrebna vozila navsezadnje lahko dobili pri domačih proizvajalcih in da ni v vsakem primeru posebej nujno, da bi jih morali uvoziti. Predstavniki pržanske Iskre so se obrnili na občinsko skupščino s prošnjo, naj bi jim z ustreznimi priporočili pri pristojnih organih pomagala prebroditi težave pri uvozu nujno potrebnega reprodukcijskega materiala, ki jim ga manjka in zato z veliko zamudo izpolnjujejo izvozna naročila. Tudi družbeni in zasebni sektor obrti sta skupščino opozorila na podobne probleme. Zakaj govorim o tem? Zato, ker prej praktično ni bilo v navadi, da bi iz kolektivov prihajale pobude, da bi določene težave poskušali rešiti v strnjeni fronti, ampak jih je reševal vsak po svoje vse dotlej, dokler ni spoznal, da jim ne bo kos. Takrat pa je navadno bilo že kar kritično... Pravočasno seznanjanje s problemi pa seveda preprečuje, da bi se kdorkoli v ožjem ali širšem okolju zazibal v samozadovoljno ugotavljanje, da pri njem in v njegovi občini ni posebej kritičnih primerov, da je skratka vse vsaj tako, kot drugod, skratka „v redu“.

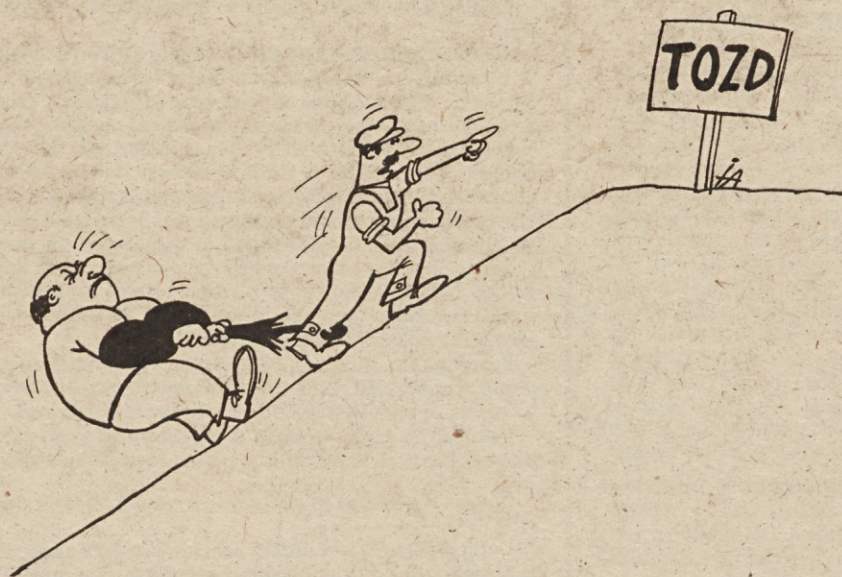
Omenil bi še, da je tudi naša občinska skupščina na zadnji seji sprejela akcijski program za stabilizacijo, ki vsebuje 25 točk. Bistvenega pomena se mi zdi, da smo s tem programom napovedali boj ekstenzivnemu gospodarjenju, še zlasti pa ekstenzivnemu zaposlovanju, zato pa tudi boj za povečanje produktivnosti na vseh ravneh družbenega dela. Pomembna značilnost te seje je tudi bila, da so se močno razgovorili delegati iz organizacij združenega dela. Poprej v naši občini ni bilo tako. Rekel bi, da so se z zelo redkimi izjemami konkretno zavzeli in zavzemali za stabilizacijo in da so pri tem izražali dejanska hotenja svojih kolektivov.

INTEGRACIJE SO EKONOMSKA
NUJNOST

– *Nekaj malega o uvozu in izvozu ste že omenili. Vseeno pa nas zanima odgovor na vprašanje, kako je s temi gibanji v naši občini?*

– Teško bi govoril o številkah. Nemara tudi niso bistvene. Gre pa, po mojem prepričanju, predvsem za spoznanje, da se da izvoz povečati, uvoz pa zmanjšati, če le obstaja prava volja in hotenje. Mnogi kolektivi iz naše občine so za letos, računajoč s stagnacijo na tujih trgih, planirali manjši izvoz. Polletni obračuni pa kažejo, da vseeno izvažajo več. Torej v vseh primerih ne drži trditve, da izvoz ne gre. Če pa spregovorim o uvozu, tudi ni v vseh primerih nujen. Vrsta kolektivov se, denimo, pritožuje, da ne morejo pri domaćih proizvajalcih dobiti raznih vrst blaga, denim o pločevine, v posebnih kvalitetah ali dimenzijah, potrebujejo pa jih vsak zase v majhnih količinah. Če v Šiški potrebujemo kakšnih 20 ton takih pločevin na leto, sem prepričan, da jih Ljubljana potrebuje vsaj petkrat toliko, Slovenija ustrezno več in tako naprej. V končni posledici torej vsekakor gre za količine, ki so že tolikšne, da so rentabilne tudi za proizvajalce, s tem pa bi odpadla potreba po velikem delu uvoza. To je sicer samo en primer, vendar je takih še dosti. Na dlani je, da bi take probleme že doslej laže reševali, če bi bili sorodni proizvajalci tesneje povezani. Hočem reči, da tudi sedanja prizadevanja za stabilizacijo dokazujejo, da so integracijska gibanja predvsem ekonomska nujnost.

M. G.

BREZ BESED

I. Antič

● IZBERITE PRIMERO KNJIŽNO DARILLO

Vinko Trinkaus

VELIKA STAVKA

V založbi ČZP Delavska enotnost lahko takoj dobite knjigo – delavski roman Vinka Trinkausa **VELIKA STAVKA**. Roman zajema značilne dogodke prve velike stavke zasavskih knapov leta 1889. Še pred to stavko leta 1883 so stavkali samo ostriški knapje, a samo tri dni, ker je oblast in uprava rudnika ta osamljeni upor približno 300 knapov v treh dneh zatrla. Blizu 100 knapov je bilo takrat odpuščenih...

Ti dogodki so piscu le okvir, v katerem razpleta usode veseljaških, trmasti knapov, na videz grobih, a ponosnih, tovariških. Pisec slika njihovo bedo, veselje, kljubovanje gospodi, v kateri vidijo svojega nasprotnika. Knjiga je vezana v platno in opremljena s ščitnim ovitkom. Format je 15 x 22 cm, obsega pa 372 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

-mG

OB SESTAVLJANJU SREDNJEROČNIH RAZVOJNIH NAČRTOV SIS IN KRAJEVNIH SKUPNOSTI V ZASAVJU

BREZ ZDRUŽENEGA DELA NIKAKOR NE BO ŠLO

Do septembra bi morale tudi zasavske samoupravne interesne in krajevne skupnosti sestaviti osnutek svojih srednjeročnih razvojnih načrtov. Nekateri bodo to nalogo izpolnile, druge ne. Sestava teh načrtov je prva

širša priložnost za vsestransko sodelovanje teh skupnosti z združenim delom, kaže pa, da o tem še nikjer niso resno razmišljali.

Pravzaprav bodo zlasti samoupravne interesne skupnosti

prvič, razen nekaterih, ki so delale že prej, sestavile svoje srednjeročne razvojne načrte. Zato je precejšnjega pomena, kaj bodo izražali in odražali ti programi, ali bodo stvarni ali pa le spisek želje, ki jih zaradi naših

sedanjih razmer, po vsej verjetnosti, še lep čas ne bo mogoče uresničiti. Prav to pogujejo potrebo, da bi vsi načrti nastajali v najtesnejši povezanosti in v dogovornem z združenim delom. Delavci in občani bi morali biti pravzaprav osnovni nosilci načrtovanja tudi na tem področju in se dogovoriti, katere potrebe so neodložljive in katere lahko počakajo na primernejši čas.

Vsekakor ni in ne more biti dovolj, če bi vodstva krajevnih in samoupravnih interesnih skupnosti že sestavljene osnutke razvojnih načrtov poslale zgolj v javno razpravo kolektivom temeljnih organizacij in organizacij združenega dela. Vseposod, kjer bodo tako ravnali, ne bo doseženo pravo sodelovanje, pač pa bodo delavci dali lahko samo svoje pripombe nanje. Če pa bi dosegli, da delavci sodelujejo že pri oblikovanju teh programov tako v krajevnih skupnostih kot preko svojih delegatov v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti, bi bili ti načrti vsekakor že v osnutkih rezultat skupnega dela, skupnih potreb, skupnega dogovora. Sindikati bi morali podpirati takšno usmeritev, ker se je podobno pokazalo tudi pri sestavljanju osnutkov srednjeročnih programov v združenem delu. Tam, kjer so delavci sodelovali že pri njihovem oblikovanju, so znatno boljši, kakovostnejši, predvsem pa delavci vedo, kako bo potekal njihov nadaljnji razvoj oziroma razvoj njihovih delovnih organizacij in katerim osnovnim vprašanjem bodo morali v prihodnje nameniti največ skrbi.

BREŽICE

Delavci in krajevna samouprava

Družbenpolitične organizacije občine Brežice so zadnje čase večkrat ocenjevale uresničevanje ustave in razmer v občini, pri tem pa namenile precej pozornosti novim nalogam krajevnih skupnosti. Obravnavali so vse probleme krajevne samouprave — od financiranja do samoupravnega organiziranja krajevnih skupnosti.

Skušajmo osvetliti dve obliki, ki bi zagotovili hitrejšo rast krajevnih skupnosti. 18 jih imajo sedaj v brežiški občini; najmanjša šteje 207, največja pa 2.386 volilcev, naloge vseh so enake, možnosti za njih uresničitev pa seveda niso. Kljub temu, da so se vse že konstituirale po novem delegatskem sistemu in se resno lotile nalog, na primer izdelave osnutka srednjeročnega razvoja, pa bi bilo dobro proučiti umestnost združitve manjših krajevnih skupnosti. S tem bi zagotovili strokovnejše delo, koncentracijo finančnih sredstev za reševanje komunalnih problemov širšega značaja, ne nazadnje pa manjše stroške. Da ne bi trpela demokratičnost, možnost odločanja in sodelovanje pri odločitvah, bi morali spremeniti oblike dela, ki naj bi našle svoje mesto v enotah kot so vasi, zaselki, ulice. V takih okoljih bo lažje reševati probleme šole, vodovodov, otroškega varstva, cest in podobno. Za prostorsko preoblikovanje krajevnih skupnosti bo lahko največ storila socialistična zveza, samoupravno odločitev pa bodo seveda dali zbori delegatov oziroma občanov.

Odnosi v taki ali drugačni krajevni skupnosti pa morajo temeljiti na soodvisnosti delavcev in delovnih ljudi pri zadovoljevanju skupnih potreb. Tako bodo morali več storiti v TOZD in OZD, kjer še niso spoznali, da uveljavljajo delavci svoje osebne potrebe v krajevnih skupnostih. Vsak statut mora zato vsebovati tudi ustavno določilo o sodelovanju TOZD s krajevno skupnostjo, iz katere delavec prihaja na delo. Prvi korak so v brežiški občini na tem področju že dosegli s podpisom družbenega dogovora o financiranju programa modernizacije vseh občinskih cest, sicer pa v tej občini sodijo, naj bi družbenoekonomski položaj delavca tudi v prihodnje zagotavljala materialno osnovo za delovanje krajevne skupnosti. Kajti delavec, ki prihaja iz urejenega okolja in ugodnih razmer, bo tudi na delovnem mestu več storil!

VLADO PODGORŠEK

RACIONALIZACIJA V DRUŽBENIH DEJAVNOSTIH

Ena služba za vse skupnosti

Čeprav je bil že lani sprejet zakon o skupnih strokovnih službah v občinah, ki naj bi opravljale evidenčna, analitična in druga finančna opravila za SIS na področju družbenih dejavnosti v letu 1975, SIS še vedno nimajo skupne službe praktično nikjer v Sloveniji. V Mariboru so zdaj izdelali osnutek o oblikovanju skupne službe SIS. Osnovno izhodišče za organiziranje skupnih služb je v tem, da je v njih zagotovljena samoupravnost vsake SIS oziroma da skupne službe opravljajo le servisno dejavnost na področjih, ki so skupna za vse SIS.

Doslej so bile strokovne službe SIS organizirane na različne načine. Nekateri SIS so imele svoje službe, drugod pa je ena služba opravljala delo za več SIS. V osnutku je predvideno, naj bi skupna strokovna služba SIS v Mariboru imela 29 zaposlenih delavcev, vsaka SIS pa naj bi imela tudi svojo strokovno izvajalsko službo. Zato lahko pričakujemo, da se bodo kopja lomila predvsem okrog razmejitev nalog med skupno službo in izvajalskimi službami posameznih SIS.

VH

PRIZADEVANJA ZA GOSPODARSKO STABILIZACIJO V OBČINI DRAVOGRAD

Tudi utrjevanje odgovornosti

V Dravogradu poudarjajo, da predstavljajo stabilizacijska prizadevanja oziroma izdelava programov varčevanja in stabilizacije oceno dosedanjih prizadevanj za racionalno gospodarjenje, hkrati pa zagotavljajo objektivne možnosti za odpravo ugotovljenih slabosti dosedanjega gospodarjenja.

V večini temeljnih in drugih organizacij združenega dela v občini Dravograd so sprejeli stabilizacijske programe. Tam, kjer te naloge še niso opravili, so — kot vse kaže — pozabili, da gospodarijo delovne skupnosti z družbenimi sredstvi in da nikomur ne more biti vseeno, kako se z družbenimi sredstvi gospodariti.

V GOSTINSKEM PODJETJU „HOTEL KOSENJAK“ DRAVOGRAD so sprejeli stabilizacijski program na zborih delovnih ljudi. Prav tako so sprejeli zbori delavcev stabilizacijski program MONTAŽNEGA KOVINSKEGA PODJETJA „MONTER“ DRAVOGRAD, v katerem so kritično ocenili vsa tista mesta, kjer nastajajo stroški in kjer je mogoče z boljše organizacijo dela ter z boljšim izkoriščanjem delovnega časa in z drugimi ukrepi doseči večji dohodek.

V TEKSTILNI INDUSTRIJI OTIŠKI VRH PRI DRAVOGRADU so hkrati s stabilizacijskim programom sprejeli program preusmeritve dela proizvodnje. Ze dalj časa spremljajo v tej organizaciji združenega dela stroške, obratna sredstva, izkoriščanje delovnega časa ter druge kazalce, ki vplivajo na dobro gospodarjenje. Stabilizacijski program s konkretnimi zadolžitvami so sprejeli tudi v INDUSTRIJI KEMIČNE OBDELAVE LESA „IMONT“ DRAVOGRAD, prav tako v ELEKTRARNI DRAVOGRAD in v TRGOVSKEM PODJETJU „OJSTRICA“ DRAVOGRAD, kjer se zavzemajo za izboljšanje produktivnosti dela, za zagotovitev optimalnega obsega obratnih sredstev ter za boljše izkoriščanje delovnega časa, razmišljajo pa tudi o vključevanju v procese sodelovanja in povezovanja.

Med prvimi so izdelali stabilizacijski program v DRAVOGRAJSKEM „AVTOPROMETU“, dosledno uresničevanje v stabilizacijskem progra-

ek

POMURJE

Brezposelnost narašča

V Pomurju, ki ima v Sloveniji najvišji odstotek aktivnega prebivalstva na delu v tujini, ugotavljajo letos 60 % več stalno vračajočih se zdomcev, kot so jih v enakem obdobju lani. Mnogi med njimi, ki so se vrnili že pred novim letom, še zdaj nimajo zaposlitve. Med skupno 240 nezaposlenimi je največ nekvalificiranih delavcev, pa tudi avtomehaničarjev, trgovcev in ključavničarjev. V kritičnem položaju so tudi Romi, ki v Avstriji ostajajo na cesti. Nekateri podatki kažejo, da v Murski Soboti niso storili dovolj za ublažitev težavnega položaja brezposelnih zdomcev in da je zamisel o zbiranju sredstev zdomcev za nova delovna mesta ostala le na papirju. Struktura investicij, v katerih so domače delovne organizacije udeležene s 58,5 %, posojila pa le z 41,5 % priča o premajhni sposobnosti manj razvitega soboškega gospodarstva, da bi pritegnilo več kreditnih sredstev. V zamudi je tudi uresničevanje zamisli, da bodo Sobočani združevali del akumulacije gospodarstva za motiviranje in soudeležbo investitorjev z drugih področij. Neizpolnjevanje dogovorov se kaže na mnogih področjih, predvsem pa pri zaposlovanju, ki prerašča že v resen ekonomski in politični problem.

VK

NOVO MESTO

Kdaj konec ekstenzivnega zaposlovanja

Znano je, da je ekstenzivni razvoj gospodarstva v novomeški občini v zadnjih desetih letih močno vplival na porast zaposlenih, tako da je letos zaposlenih že skoraj 20.000 ljudi, leta 1970 pa jih jedelalo dobrih 15.000. Zaposlenost se povečuje predvsem v družbenem sektorju — največ v industriji, prometu in gradbeništvu, medtem ko v zasebnem sektorju ostaja na enaki ravni.

Novomeška značilnost je tudi potreba po novih delavcih; samo lani so jih delovne in druge organizacije iskale skoraj 4800. Večina delovnih mest je bila prijavljenih zaradi fluktuacije, ki jo povzročajo tudi velike možnosti pri izbiri zaposlitve.

V pogojih intenzivnega gospodarjenja, ki bo zamenjalo dosedanje ekstenzivno, se bodo morale novomeške organizacije združenega dela nedvomno bolj zavzeti za zmanjšanje deleža delovnih mest, za katere ni potreba poklicna usposobljenost, zmanjšati pa bo treba tudi delež živega dela, ki ga naj nadomesti avtomatizacija. Le takšna usmerjenost gospodarkega razvoja pelje k napredku, hkrati pa, razumljivo, zožuje možnosti za zaposlovanje.

VH

Polletna uvozna in izvozna gibanja

Trboveljske delovne organizacije so v prvih šestih mesecih letos ustvarile tisoč sto šest milijonov din celotnega dohodka, kar je za 28 % več kot lani, porabljena sredstva pa so večja za 30 %, kar pomeni, da ekonomičnost šepa.

Sicer pa so skoraj vse delovne organizacije v prvem polletju dosegle večji obseg gospodarjenja, razen cementarne, kjer so proizvedli 199.000 ton cementa, kar je za 12 % manj kot lani v tem času. V Termoelektrarni so proizvedli 289.028 MWh električne energije, za 47 % več kot lani, trboveljski rudarji pa so nakopali 353.000 ton premoga, kar je prav tako za 7 % več kot v lanskem letu. V Strojni tovarni so deloma zmanjšali proizvodnjo strojev, povečali pa so izdelovanje kovinskih konstrukcij.

Izvoz je bil za 2 % večji kot v prvem polletju lani. Delovne organizacije so prodale na tuje za skoraj šest in pol milijona dolarjev blaga. Največ storitev v izvozu so imeli Investicijski biroji in sicer v vrednosti 3 milijone 427.000 dolarjev. Izvoz pa je povečala zlasti Strojna tovarna, pa še nekatere druge delovne organizacije.

Čeprav je bil do zdaj izvoz za 2 % večji kot lani, pa trboveljsko gospodarstvo ni doseglo predvidevanj, ki si jih je zastavilo v letošnji resoluciji o druž-

benoekonomski politiki. Izvoz namreč še vedno zaostaja za pol odstotka. Značilno pa je, da so delovne organizacije letos znatno zmanjšale uvoz v primerjavi z lanskim letom. Manj so uvozile surovine in reprodukcijskega materiala, pa tudi opreme. Letošnja investicijska vlaganja v trboveljski občini znašajo 22

milijonov 973.000 din in so za 20 % večja kot lani. V negospodarstvu pa znašajo naložbe samo 3 milijone 763.000 din. V drugem polletju bo moralo trboveljsko gospodarstvo predvsem zmanjšati stroške poslovanja in povečati storilnost, da bi doseglo večje učinke.

—m—

● KNJIGA ZA VSAKO KNJIŽNICO

Zvonko Štaubringer

TITO — DRŽAVLJAN SVETA

Pri založbi ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, lahko naročite knjigo Zvonka Štaubringerja

TITO — DRŽAVLJAN SVETA

Avtor knjige opisuje 30 let dolgo pot predsednika Tita, da bi pokazal in dokazal človeštvu, kako se je vendar le možno izogniti novi katastrofi. Na tej poti se je predsednik Tito srečaval z mnogimi uglednimi državniki, politiki, kulturnimi, družbenimi delavci, pa tudi s preprostimi ljudmi.

Knjigo je izdala ČZP Delavska enotnost v sodelovanju z NIP Radnička štampa iz Beograda.

Knjiga je vezana v platno, opremljena s ščitnim ovitkom, tiskana na finem brezlesnem papirju. V knjigi je 16 strani ilustracij na umetniškem papirju. Format knjige je 17 × 24 cm, obsega pa 258 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

ZDRAVKO TROHA, CENTER ZA DRUŽBENO IZOBRAŽEVANJE

»Spomladanski uspehi so vzpodbudni«

Kako usposobiti kadre za čim bolj aktivno delovanje? To je prav gotovo vprašanje, ki sodi med „nosilna“ v vsaki organizaciji. Kulturni, športni, politični... Še prav posebej v politični, ki ni ljubiteljsko združenje in torej „mora delovati“. Saj drugače ne bi imela niti pravice niti pravega razloga za obstoj.

Teh nekaj misli in vprašanje, ki smo ga srečali v zvezi z njimi, bi lahko z vso uspešnostjo postavili tudi prav v jedro sindikalnega delovanja pri nas.

Torej — kako usposobiti naše sindikalne aktiviste, da bodo pri svojem delu kar moč dejavni in — predvsem — uspešni?

Na videz gre morda za enostavno nalogo. Ko pa smo se v pogovoru z direktorjem centra za družbeno izobraževanje Zdravkom Troho malce „poglobili v problematiko“, se je kaj kmalu pokazalo, da zaple-

tov in razpletov družbenega izobraževanja nikakor ne bi kazalo odpraviti kar z levo roko.

SAMO NE GRE

„Saj gre morda le bolj za moje osebno mnenje,“ je dejal

Opraviti imamo torej s tipično obliko zablode, ki jo je, če je na široko razpostranjena, kaj težko na hitro spraviti „z jedilnika“.

Moram reči, da se je v sindikatih v zadnji „sezoni“ vrednotenje izobraževanja

v prihodnje ne bi nadaljevali še z večjimi uspehi. Glavno je, da se je začelo...“

POMLAD ZA 14.000

V spomladanskem ciklusu družbenopolitičnega usposabljanja je aktivno sodelovalo

V sindikatih je dobilo polno domovinsko pravico spoznanje, da morajo biti sindikalni delavci »v bazi« organizirano in permanentno usposobljeni — in usposabljeni — če hočemo imeti dejansko aktivne in učinkovite osnovne organizacije

Zdravko Troha, „vendar bi ga ne kazalo zamolčati. Prepričan sem, da smo prejšnja leta pri nas — ne samo v sindikatih — družbeno izobraževanje kar precej zanemarjali. Po vsem videzu se nam je zdelo, da bodo stvari šle kar same od sebe. Ali, da se bo pač vsak kar sam izobraževal, kolikor se mu bo zdelo potrebno.

bistveno obrnilo na bolje. Prevladalo je spoznanje, da sindikat za resnično učinkovito delovanje v bazi potrebuje tisoče s praktičnim družbenopolitičnim znanjem oboroženih aktivistov. Prve konkretne rezultate takih spoznanj zdaj že imamo. Prav gotovo so zelo vzpodbudni in ne vidim nobenega razloga, da tega dela tudi

nad 14.000 sindikalnih funkcionarjev! Številko lahko šele prav vrednotimo, če vemo, da jih imamo vseh v Sloveniji okoli 30.000. Skoraj polovica vseh je torej spomladi — točneje od marca do junija — „sedela v šolskih klopek“!

Kakor vse kaže, bo že jeseni na vrsti nov ciklus v izobraževalnem življenju v sindikatih. V življenju torej, ki postaja opazno živahnejše, kvalitetnejše in — kar je morda še najbolj pomembno — tudi precej višje vrednoteno, kot je bil to primer doslej. Jeseni bodo torej prišli v „izobraževalni mlin“ še vsi tisti, ki so spomladi stali ob strani. Ob koncu leta bomo lahko rekli, da so praktično vsi naši sindikalni aktivisti šli skozi tako ali drugačno obliko družbenopolitičnega usposabljanja, kar se bo prav gotovo moralo poznati v praktičnem delovanju osnovnih organizacij sindikata.

NOV PROGRAM

Center za družbeno izobraževanje pri RS ZSS je pravkar „dal na svetlo“ nov program za usposabljanje poverjenikov in drugih članov izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata ter delegatov v sindikalnih konferencah v organizacijah združenega dela. Program vsebuje gospodarsko samoupravne teme — vsekakor je primeren sedanjemu času! — in pomeni logično nadaljevanje letošnji pomlad sprejete in uresničevanega programa, o katerem smo pravkar govorili. Spomladanski program je s svojo pozornost usmeril predvsem na vsebino organizacijsko kadrovske in metodične tem o novi družbeni, oziroma ustavni vlogi sindikata.

Center poudarja, da je bil v zvezi z nadaljevanjem kontinuiranega družbenopolitičnega usposabljanja v sindikatih sprejet dogovor (na sestanku s predsedniki občinskih svetov ZSS v letošnjem juniju), da bodo sindikati skupaj z delavskimi univerzami v vseh občinah zaključili družbeno usposabljanje po prvem — spomladanskem programu do konca oktobra, in to za vse člane izvršilnih odborov osnovnih organizacij sindikata.

500—600—700?

Občinski sveti zveze sindikatov bodo skupaj z delavskimi univerzami izbrali predavatelje za izvajanje A in B programa. Zanje bodo oktobra pripravili enodnevne seminarje, torej podobno, kot so to napravili že pred spomladanskim izobraževalnim ciklusom.

Morda bi ob tem kazalo opozoriti na dejstvo, da je spomladanska izobraževalna akcija sindikatov uspela zbrati izredno veliko število predava-

teljev — splošne ocene o vrednosti njihovih predavanj so za veliko večino zelo pohvalne! — kar 700. Od tega jih je „šlo“ skozi enodnevne seminarje nad 500.

Za jesensko obdobje predvidevajo, da bomo potrebovali okoli 600 predavateljev. V centru za družbeno izobraževanje so že pripravili predlog tovarišev in tovarišic, ki naj bi pripravili teze za posamezna predavanja in naj bi jih tudi „brnili“ na regionalnih pogovorih s predavatelji. Spisek je zanimiv, zato si ga malo pobliže oglejmo:

PREDAVATELJI

Samoupravljanje in gospodarjenje — Ivan Kukovec, Fedor Tomišek, Vojko Antončič, Saša Micki, Milan Deisinger, Dare Ravnikar, dr. Janez Škerjanec, Marjan Zupan, Gabrijel Sfiligoj, Janez Tršan, Dušan Šinigoj, Ivo Baškovič in Mira Frolov.

Dohodek — Rudi Kropivnik, Stjepan Šaubert, Andrej Grahor, Marjan Zupan in Jure Buda.

Socialna politika in izobraževanje — Nada Miklič-Bulc,

bolj prav, da le-te usposabljanje tudi konkretno izvajajo. Zdaj kažejo podatki, da samo 6 delavskih univerz ni bilo vključenih v spomladanski izobraževalni cikel. Težko je reči, po čigavi krivdi ali „zaslugi“, vendar se zdi, da delavske univerze pri vsem tem niso imele „pravice odločanja“. Nekatera občinska sindikalna vodstva so se pač odločila, da bodo sama izvajala družbenopolitično usposabljanje „svojih“ aktivistov, vendar rezultati kažejo, da so se pri tem pravzaprav ušle, ker ne moremo govoriti o prihrankih, ki so jih morda pričakovala, poleg tega pa je tudi res, da so bili nekateri občinski sindikalni profesionalci pretirano obremenjeni z izobraževalnimi nalogami. Res pa je, da je občinsko sindikalno vodstvo predvsem zato, da naloge organizacijsko pripravi in jih sistematično spremlja, konkretna izvedba pa je stvar strokovno usposobljenih institucij.

No, kot rečeno, so bili taki „sindikalno izobraževalni primeri“ izredno redki in jih bo jeseni — na podlagi negativnih izkušenj — prav gotovo še manj, če ne bodo docela izginiti iz vsakdanje prakse.

ZNAJNE ALI...?

O izobraževanju v sindikatih bi lahko ta čas povedali še veliko stvari, ki bi utegnile zanimati širši krog sindikalnih delavcev, vendar jih bomo raje prihranili za čas, ko se bo začel „jesenski cikel“. Takrat bodo lahko naši tisti tudi bolj „živi“ in neposredni...

Tokrat bi se radi ustavili le še ob zanimivem mnenju Zdravka Trohe. V pogovoru z njim smo namreč mimogrede omenili, kako si tečajniki — ali kakor jih že imenujemo — v tistih nekaj seminarjskih dneh „nabirajo znanje“.

„Ne bi mogel reči, da gre za znanje,“ je dejal Troha. „Znanje, da, tega pač mora vsak že nekaj imeti. Na seminarju gre bolj za osvežitev spomina, za nakazovanje poglavitnih aktualnih nalog, ki jih sindikalni delavec vsak dan srečuje, in za tisto nujno potrebno poznavanje družbenih pojmov in zakonitosti, ki jih mora imeti, da lahko te aktualne naloge tudi obvladuje, jih usmerja in vodi.“

Pravzaprav je ta poudarek na konkretni, „dnevni“ aktualnosti tudi osnovno vodilo za naš center, ko pripravljamo konkretne izobraževalne programe, ker moramo pač ves čas natančno vedeti, kakšni so naši konkretni cilji pri določenem „izobraževalnem ciklusu“.

Izkušenj pravzaprav še nimamo preveč, vendar so že te, ki smo si jih pridobili spomladi, zelo dragocene. Tako so nam številni sindikalni delavci ob koncu seminarjev zagotavljali, kako „šele zdaj prav vedo, kakšne so dejanske funkcije sindikata“, ali „šele zdaj vem, kaj bo treba delati“, ali „vidim, da so naloge sindikata precej težje, kot sem mislil doslej“...

Take in podobne izjave nam na svoj način tudi zelo zgovorno povedo, da smo z dosežanim pristopom k družbenopolitičnemu usposabljanju sindikalnih delavcev uspeli.

In ni nobenega razloga, da ne bi bili v prihodnje še bolj uspešni...“

Tig

JESENICE

Že pred leti je nastala misel, da bi na Jesenicah v stari Kosovi graščini ustanovili muzej delavskega gibanja za Gorenjsko. Da bi se to uresničilo, je lani 11. aprila Temeljna kulturna skupnost občine imenovala pripravljalni odbor, ki je dobil nalogo, da to zamisel uresniči. Letos 6. marca so ustanovili še programski odbor, ki je med drugim predvidel, da se Kosova graščina postopoma preuredi v muzej delavskega gibanja za Gorenjsko. Program so potrdila vsa vodstva družbenopolitičnih organizacij občine. Za letošnji praznik občine Jesenice, ko se spominjajo Ivana Arzenška in Ferda Korena, prvoborce, ki sta 1. 8. 1941 padla v boju z Nemci, so 31. 7. v tem poslopju odprli razstavo „Stavkovno gibanje na Gorenjskem leta 1935“.

To so spomini na veliko stavko jese-

niških železarjev, ki so se z veliko razredno zavestjo borili za delavske pravice. Ob otvoritvi razstave je navzoče pozdravil Janko Burnik, predsednik pripravljalnega odbora za ureditev muzeja. Slavnostni govor je imela Marija Zupančič-Vičar, sekretarka občinskega komiteja ZKS, ki je poudarila veliko razredno zavest in enotnost kovinarjev v boju za delavske pravice s takratnimi delodajalci. Vsebinsko razstavo je raztolmačila Zorka Tribušon, ki je razstavo tudi zasnovala.

Razstavo je tehnično pripravil Tehnični muzej železarne, likovno pa jo je opremil Miloš Magulič. Fotografije je izdelal laboratorij železarne Jesenice in laboratorij Muzeja ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani.

B. B.

Na sliki: Eksponati v pritličju KOSOVE GRAŠČINE

MEDVODE

Godba na pihal Medvode letos praznuje 45-letnico delovanja. V znak priznanja za dolgoletno kulturno poslanstvo v kraju so prejeli srebrni znak OF, več god-

benikov pa zlata Gallusova odličja. Medvoški godbeniki, ki bodo v kratkem imeli svoj tisoči javni nastop, v zadnjem času igrajo v pomlajenem sestavu pod vodstvom dirigenta Vilija Bedenikoviča.

F. ROZMAN

IZ DELA STROKOVNE KOMISIJE ODBORA ZA ŠPORTNO REKREACIJO PRI OBČINSKEM SVETU ZVEZE SINDIKATOV VELENJE

V središču pozornosti: kongresni sklepi, delavske športne igre in TRIM akcije

Na 1. seji skupščine Odbora za športno rekreacijo pri Občinskem svetu Zveze sindikatov Velenje so izvolili 8-člansko komisijo, ki si je v dosedanjem delu zlasti prizadevala uresničiti sklepe VIII. kongresa Zveze sindikatov Slovenije ter program Delavskih športnih iger Velenje 75 in program akcij TRIM.

V prvem polletju se je sešla strokovna komisija na 5 sejah, zadnje so se udeležili tudi referenti za športno rekreacijo osnovnih organizacij sindikata, ter obravnavala aktualne naloge in delovne usmeritve, med drugim tudi Pismo Izvršnega komiteja Predsedstva Centralnega komiteja ZK Slovenije o telesni kulturi.

OPRAVLJENO VEČ NALOG

Tako je strokovna komisija Odbora za športno rekreacijo pri Občinskem svetu Zveze sindikatov Velenje pripravila koledar Delavskih športnih iger Velenje 75 ter program TRIM

akcij; TRIM akcije so načrtovali Velenjčani v okviru enotnega programa tovrstnih akcij v naši republici. Pripravila je osnutek pravil za delavske športne igre, izdelala seznam referentov za športno rekreacijo osnovnih organizacij sindikata itd.

V okviru programa Delavskih športnih iger Velenje 75 je strokovna komisija pripravila velenjski mali kopij na Zahodnem Pohorju, na katerem je sodelovalo 18 ekip s 103 tekmovalci, nadalje šahovsko tekmovanje s 60 nastopajočimi, pa kegljanje, ki se ga je udeležilo 18 ženskih in 32 moških ekip s skupaj 200 tekmovalci, in tekmovanje v streljanju, na katerem je nastopilo 26 ekip s 173 tekmovalci.

27. aprila je pripravila v počastitev mednarodnega delavskega praznika - 1. maja in 30-letnice osvoboditve pohod po delu Šaleške planinske transverzale na Paški Kozjak. Na Paškem Kozjaku, tam se je zbralo blizu 300 ljudi, so pripravili tekmovanje v vlečenju vrvi in v streljanju, prav tako pa tudi krajši kulturni program. 20. junija pa je bilo na sporedu TRIM kolesarjenje na 18 km dolgi krožni progi okrog Velenja, na katere je sodelovalo 312 prebivalcev središča Šaleške doline.

Strokovna komisija je pripravila tudi vrsto športnih srečanj v počastitev mednarodnega delavskega praznika - 1. maja.

Zveze sindikatov Velenje ocenjevali konkretno uresničevanje tistega sklepa VIII. kongresa Zveze sindikatov Slovenije, ki govori o oddihu in rekreaciji delavcev, so ugotovili, da jih čakajo še številne naloge. Preko delegatov v občinski telesnokulturni skupnosti še vedno ni zagotovljen odločujoč vpliv delavcev na razvoj telesne kulture. Nezaželeno je nadalje izobraževanje kadrov, premalo referentov za športno rekreacijo pa obiskuje tudi tečaje. Le v eni organizaciji združenega dela v občini, in sicer v Tovarni gospodinjstev opreme „Gorenje“ Velenje, imajo profesionalnega rektorja, nekatere temeljne organizacije združenega dela v občini pa nimajo niti referenta za športno rekreacijo itd.

Poudarjajo tudi, da je še vedno premalo vpliva oziroma spodbud na delavce, da bi se v večjem številu udeleževali organiziranih športno-rekreativnih dejavnosti. Tudi propaganda za tovrstno dejavnost je preslaba. Nasploh je mogoče ugotoviti, da namenljajo v združenem delu premalo sredstev za tovrstno dejavnost in da športno rekreativna dejavnost še ni prodrla v krajevne skupnosti, posebej še na mestnem območju Velenja, kjer večina delovnih ljudi tako ali drugače preživlja svoj prosti čas. To pa so tudi vprašanja, ki jim bo namenila komisija v prihodnjem delu posebno pozornost.

SEMINAR ZA ORGANIZATORJE ŠPORTNE REKREACIJE

Konkretni delovni program strokovne komisije Odbora za športno rekreacijo pri Občinskem svetu Zveze sindikatov Velenje za drugo polovico letošnjega leta vsebuje naloge pri uresničevanju sprejetega programa Delavskih športnih iger Velenje 75 in TRIM akcij. Strokovna komisija bo pobudnik za skupno sejo z izvršnim odborom občinske telesnokulturne skupnosti, na kateri bodo spregovorili o odprtih vprašanjih in nalogah na področju rekreativne dejavnosti v Šaleški dolini, pripravila pa bo še seminar za referente za športno rekreacijo v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Ena od nalog pa je tudi organizacija zaključka Delavskih športnih iger Velenje 75 in TRIM akcij. (VS)

Tudi slovenski lesni delavci so letos izkoristili za svoje množično športno srečanje ljubljanski športni park Kodeljevo (Foto: UL)

ŠPORT ZBLIŽUJE

V organizaciji beograjske DUGE je bilo v športnem centru Košutnjak že sedmo srečanje proizvajalcev barv in lakov Jugoslavije. Pobudnik iger je bila tovarna barv in lakov Color Medvode, organizirajo pa jih vsako leto v drugem kraju. Letošnjih iger se je udeležilo blizu 500 športnikov iz Beograda, Zagreba, Domžal in Medvoda, ki so se pomerili v šahu, kegljanju, streljanju, namiznem tenisu, nogometu in v gasilskem tekmovanju.

V organizaciji združenega dela Color dajejo športnemu udejstvovanju velik pomen. Šport je po njihovem mnenju najbolj spontano sredstvo zbliz-

ževanja delavcev, zato jih je skoraj polovica vključena v eno izmed sekcij športnega društva. V tovarno prihajajo novi delavci in praksa je pokazala, da se ravnoma v športu najprej uveljavijo, s tem pa tudi najhitreje vključijo v novo sredino.

Vsem tem spoznanjem so botrovala vsakoletna športna srečanja, ki imajo velik pomen prav za zblizvanje delavcev sorodnih podjetij. Skovana so nesheta prijateljstva in dogovori o skupnem sodelovanju, zato ima dolgoletno sodelovanje na področju športa še poseben pomen za krepitev prijateljstva in sodelovanja.

FRANCI ROZMAN

Igre POLIKEM

Na sestanku predstavnikov članic združenega podjetja Polikem so se dogovorili o pripravah in organizaciji II. letnih športnih iger Polikem, ki bodo v Kranju, v soboto, 13. septembra, v organizaciji kranjske Save.

Tekmovalci združenih podjetij se bodo pomerili v malem nogometu, šahu, balinanju, namiznem tenisu, rokometu, kegljanju, streljanju in vlečenju vrvi, tekmovalke pa v kegljanju, streljanju in vlečenju vrvi.

Prireditelj pričakuje rekordno število nastopajočih, najzanimivejši pa bo boj za naslov ekipnega zmagovalca, ki ga od lani branijo tekmovalci Donita iz Medvoda.

F. R.

TUDI JESENIŠKI ŽELEZARJI HOČEJO NA MORJE SAMO JULIJA IN AVGUSTA

DOMA NE PRIDEJO VSI NAVRSTO

Pestre možnosti za razvedrilo in rekreacijo

Letošnje poletje so namenili železarji blizu sedem milijonov dinarjev za regresiranje letnih dopustov. Od tega bo šel milijon za počitniška domova, šest milijonov pa bodo prejeli delavci na roke.

„Tako kot minula leta smo si tudi letošnje leto kar najbolj prizadevali, da bi regresiranje počitnic doseglo svoj namen, da bi si lahko privoščili zaslužen počitek tudi delavci z nižjimi osebnimi dohodki...“, mi razlaga Janez Jenko, ki v jeseniški železarni že vrsto let skrbi za rekreacijo zaposlenih. „Zato prejmejo naši železarji regres za počitnice tudi za svoje nezaposlene zakonske partnerje in razumljivo prav tako za otroke. Tako so posamezniki dobili na roko za počitnice tudi blizu dva tisočaka, odvisno pač od števila članov družine...“

„Je to dovolj glede na cene v vaših počitniških domovih?“, poberam sogovornika.

„Poglejte, dnevna oskrba v naših domovih velja od 42 do 55 dinarjev, dnevno. Odvisno pač od doma in seveda tudi od sezone. Razumljivo, cene niso ekonomske, zato si lahko privoščimo v naših počitniških domovih le desetdnevne počitnice. Najdražji je penzion v Crikvenici, kjer je potrebno odšteti za dnevno oskrbo 55 dinarjev. Nekoliko cenejše so počitnice v Biogradu, kjer znaša penzion v polni sezoni 48, izven sezone pa 42 dinarjev. Torej, če računamo tako ali drugače, po tej ali oni poti, pridemo skoraj vedno do zaključka, da si v veliki večini, če ne že v celoti, naši delavci lahko privoščijo vsaj desetdnevne počitnice...“

„Vaš kolektiv šteje več kot 6000 zaposlenih. Mar zadoščajo kapacitete vaših domov za tako veliko število ljudi...?“

„V Crikvenici imamo 65 ležišč, v Biogradu pa 240. Seveda si pomagamo tudi s privatnimi sobami, vendar je vse to še vedno premalo...“, pripoveduje Janez Jenko. „Oba počitniška domova poslujeta približno tri mesece na leto, to je od prvih dni junija pa tja do desetega septembra. Seveda bi bila lahko domova odprta še dlje, toda problem je v tem, da naši ljudje, podobno kot drugi, nočejo na počitnice v pred ali posezoni. Vsi hočejo na morje julija in avgusta!“

„Torej imate domova poleti polna, septembra pa že na pol prazna...?“

„Tako nekako. Sredi poletja so kapacitete veliko veliko premajhne, v začetku poletja ali denimo na jesen, ko je na morju najbolj prijetno, pa za počitnice ni interesa. Žal so

to dejstva, ki nam seveda povzročajo precejšnje probleme.“

S podobnimi težavami kot Jeseničani se pravzaprav srečujejo vsi kolektivi, ki razpolgajo s svojimi počitniškimi domovi. Zato velika večina domov posluje nerentabilno oziroma pod sila neugodnimi pogoji. Res je sicer, da v teh primerih ne bi smeli pretirano paziti na dinar, vendar pa moramo po drugi plati tudi upoštevati dejstvo, da grede vsa sredstva za počitniške domove in to do zadnjega dinarja - izključno iz delavčevega žepa. In, čim manj je zaseden počitniški dom, tem globlje je treba seči v žep...“

„Marsikaj smo storili, da bi se lahko v naših počitniških domovih zvrstilo čim več delavcev...“, nadaljuje Janez Jenko. „Med drugim smo poskrbeli za pester možnosti razvedrila. Oba domova imata klubske prostore, ljudje se lahko ukvarjajo na morju z najrazličnejšimi športi. Glavno je seveda kopanje. Tisti pa, ki niso ljubitelji vode, lahko denimo balinajo, streljajo, se kratkočasijo z namiznim tenišom ali badmintonom, igrajo odbojko ali šah, skratka, ljudje se tu zares ne dolgočasijo. Vendar, kot sem že povedal, nekako že po tradiciji hočejo vsi na morje takrat, ko je najbolj vroče, to je julija in avgusta, že prve dni septembra pa so počitnice za večino nezanimive...“

Kolektiv jeseniške železarne pošlje vsako leto brezplačno na počitnice delavce, ki so zdravstveno ogroženi in tudi socialno šibke ljudi. Prvih in drugih bo letos nekaj več kot dvesto, kar seveda ni tako malo. Vendar železarji zagotavljajo, da so to investicije, ob katerih nimajo kdo ve koliko pomislekov, saj gre za vlaganje v ljudi, v člane kolektiva.

„Glede na omejene kapacitete, predvsem pa glede na dejstvo, da poslujeta naša počitniška domova le tri mesece na leto, pride na svoj račun le manjši del kolektiva. Razumljivo je med nami veliko takih, ki gredo na počitnice po svoje, recimo preko Partizana, društva prijateljev mladine, najrazličnejših potovalnih agencij itd. S podatki, koliko naših delavcev izkoristi svoj dopust za resnične počitnice, pa žal ne razpago. Sodimo, da nekaj manj kot polovica zaposlenih ostane v času dopusta lepo doma in ga izkoristi za najrazličnejša dela, s čimer pa seveda ne moremo biti zadovoljni...“, povzame naš kratek razgovor Janez Jenko, organizator rekreacije v jeseniški železarni.

ANDREJ ULAGA

EKSKLUZIVNO!

ČOLNARJI IN LJUBITELJI MORJA!

Izšla je knjiga

NAVTIKA

Prva tovrstna knjiga v slovenščini

Priročnik za izpite

Naročila po 170 dinarjev za izvod sprejema ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Zasidrani na trgu

Občina Lenart v Slovenskih goricah sodi med najbolj nerazvite v naši republici, zato je rast industrije ena redkih poti v svetlejšo prihodnost tamkajšnjih ljudi. Za prvo informacijo o mestu in vlogi industrije metalnih izdelkov KLEMOS Lenart bo nemara zadostoval citat iz dokumenta o gibanju gospodarstva v občini, ki ga je pred nedavnim sprejela skupščina občine Lenart:

„V oceni poslovnih rezultatov gospodarstva v prvem trimesečju je treba poudariti kot pozitivno dejstvo dosežene uspehe posameznih organizacij združenega dela, ki so bistveno pripomogli k zadovoljivim rezultatom celotnega gospodarstva v občini. Posebno ugodne rezultate je dosegla Industrija metalnih izdelkov KLEMOS Lenart, ki je ustvarila v prvem trimesečju pretežni del ostanka dohodka v občini. To kaže na dejstvo, da je uspešno prilagodila proizvodni program pogojem tržišča.“

Industrija metalnih izdelkov KLEMOS Lenart se je razvila iz privatne obrtne delavnice, ki je zaposlovala skromno število delavcev. V razvojnem obdobju do leta 1975 pa beleži več prelomnic v proizvodnem programu; prelomnice, ki so vzpodbujale vedno večje poslovne uspehe. Delavci so v začetku izdelovali strelovodne naprave in izvajali manjše ključavničarske storitve. Po letu 1969 so nekoliko spremenili proizvodni program. Začeli so s proizvodnjo prtljažnikov za motorna kolesa. Za razvoj podjetja pa pomeni veliko prelomnico leto 1970. Takrat so odprli novo proizvodno halo, ki je pomenila velik korak naprej. Do takrat je namreč tekla proizvodnja v dveh u tesnjenih prostorih v starem poslopju. To leto pomeni tudi rojstno letnico tovarne jeklenih konstrukcij, prve od obeh temeljnih organizacij združenega dela, ki sedaj delata v okviru podjetja. Takratni obseg proizvodnje je znašal štiri milijone dinarjev, do leta 1975 pa se je zvišal na 25 milijonov dinarjev.

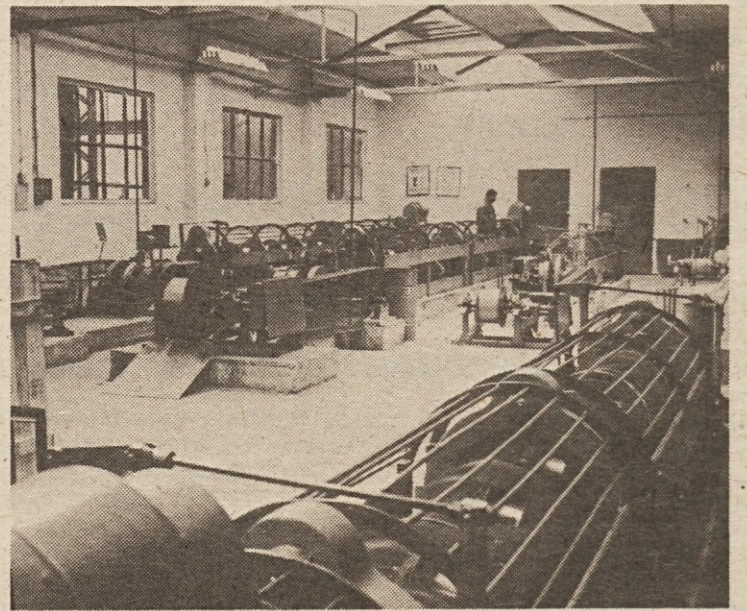
Najpomembnejši korak naprej pa pomeni za KLEMOS leto 1972. V sodelovanju s tovarno Kuester iz Zvezne republike Nemčije so osvojili proizvodnjo jeklenih pletenic. Dograjena je bila tudi druga nova proizvodna hala z najsodobnejšo avtomatizirano strojno opremo za proizvodnjo pletenic. 48 odstotkov vse proizvodnje v tako nastali novi temeljni organizaciji združenega dela Klemos - Kuester je namenjeno zahodnonemškemu tržišču. Dodati pa je potrebno še to, da je vsa proizvodnja do leta 1980 že razprodana. Tudi v tej temeljni organizaciji se je dohodek v treh letih od 2 milijonov povečal na 25 milijonov din.

V temeljnih organizacijah združenega dela Tovarna jeklenih konstrukcij in Klemos - Kuester je zaposlenih 200 delavcev. Industrija metalnih izdelkov je pri Lenartu v Slovenskih goricah mlada industrijska veja, zato je mlad tudi delovni kolektiv. Poprečna starost članov je 25 let. V Zvezo socialistične mladine Slovenije se je v IMI KLEMOS včlanilo 64 mladih delavcev. V temeljni organizaciji Klemos-Kuester, ki izdeluje bowden potege za daljinsko upravljanje v avtomobilski industriji, je zaposlenih največ žensk, ki jih je sicer v celotni strukturi zaposlenih skoraj polovica. Tudi kadrovska zasedba delovnih mest je, kot pravijo v podjetju, zadovoljiva, posebno skrb pa namenjajo mladim delavcem. Sedaj imajo osem študentov, intemo kvalifikacijo pa je pridobilo 30 mladih delavk in delavcev. Vidni so tudi konkretni rezultati sodelovanja s pobratenima občina KNIČ in BRUS iz Srbije. Kvalifikacije v Klemosu je namreč pridobilo pet mladih iz pobratenih občin.

Gospodarska gibanja v lenarški občini niso preveč ugodna, če jih primerjamo s poprečnimi slovenskimi dosežki. Ostanek dohodka izkazuje v I. trimesečju 20-odstotno povečanje v primerjavi z enakim obdobjem lani. Občutno povečanje ostanka dohodka pa je zabeležil Klemos, in sicer kar 138 odstotkov. V prvih treh mesecih sta obe TOZD ustvarili milijon 64 tisoč dinarjev ostanka dohodka in pospešene amortizacije, kar je 314.000 dinarjev več kot lani.

TOZD Tovarna jeklenih konstrukcij nujno potrebuje nove proizvodne prostore. V program do leta 1980 so zato že uvrstili gradnjo nove proizvodne hale v skupni izmeri 2000 kv. metrov. Za ilustracijo naj zapišemo, da sedaj teče vsa proizvodnja obeh TOZD na 1500 kvadratnih metrih. V letošnjem letu pa nameravajo v TOZD jeklenih konstrukcij urediti odprti proizvodni prostor za montažo večjih konstrukcij.

Za delovne kolektive v Lenartu je značilno, da so stanovanjski problemi minimalni, ker se večina delavcev vozi na delo z domačij. Pri Klemosu rešujejo posamezne stanovanjske stiske s krediti za individualno gradnjo, nekaj pa s solidarnostnim stanovanjskim skladom. Večina delavcev je polkmetov in se ukvarjajo tudi s kmetijsko proizvodnjo, kljub vsemu pa raste zanimanje za oddih ob morju. V sindikalnih organizacijah obeh TOZD razmišljajo o najemu hiše ob morju ali pa o stanovanjskih prikolicah.

Najsodobnejša tehnologija pri proizvodnji jeklenih pletenic v naši državi je v TOZD Klemos-Kuester. Proizvodni postopek je avtomatiziran. Človekovo oko je samo kontrola.

Proizvodnja bowden potojev za daljinsko upravljanje je razprodana vse do leta 1980.

E. P.

PTUJSKE PRIDOBITVE

Družbeni standard — korak naprej

Ptujčani še nikoli doslej niso dobili v letu dni toliko pomembnih objektov, namenjenih rekreaciji in boljšemu počutju delovnih ljudi. Skrb za družbeni standard v tem starodavnem mestu ob Dravi je iz leta v leto večja — tokrat pa bo za občinski praznik zares živahno. Odprli bodo rekreacijsko turistični center. Sicer gre le za prvo etapo izgradnje, toda že to je za Ptujčane, ki doslej niso imeli kopališča, velika pridobitev. Termalna voda bo zaenkrat polnila le dva bazena — otroškega in za odrasle, še letos pa bodo zgradili tudi olimpijski bazen. V načrtih imajo tudi postavitev pokritega kopališča z motelom, ki bo sklenil podobo novega zdraviliško-turističnega središča na desnem bregu Drave.

Nova športna dvorana v središču mesta in že alsfaltirana steza za kartodrom, prva tovrstna pri nas, pa bosta omogočili še večji razmah športne in rekreacijske dejavnosti v tem mestu. Če omenimo še dom občanov v Grajeni, smo z naštevanjem novih objektov, ki jih bodo odprli za občinski praznik, pri kraju. Toda boljši družbeni standard pomenijo tudi šole in vrtci. V zadnjem času so v ptujski občini zgradili novo šolo v Domavi, gradijo štirirazredno šolo v Vitomarcih, postavili so tri otroške vrtce, s pomočjo samoprispevka so asfaltirali več deset kilometrov lokalnih cest, pri čemer so najbolj spodbudni rezultati v Slovenskih goricah in Halozah.

V Ptujju želijo nadomestiti zamujeno. Zato so napor občanov za boljši jutri mnogo večji kot v preteklosti. Rezultati njihovega dela so najbolj vidni v podobi okolja, v katerem živijo. Seveda so ti začetki pospešenega razvoja in vlaganj v družbenih standardih pogojeni tudi z večjo produktivnostjo dela, sodobnejšo tehnologijo in boljšo organiziranostjo v gospodarstvu. Z združenimi močmi bo nujno obnoviti šolstvo, ne samo osnovno — ampak tudi srednje šole. Drug problem, s katerim se bodo morali Ptujčani soočiti, pa je ureditev vodovoda v Slovenskih goricah in asfaltiranje regionalnih cest na tem območju. Šele takrat bodo Slovenske gorice zaživela in se odprle.

—NEZ

Številne julijske noči so bile za istrske ribiče nadvse uspešne. Maloštevne posadke posameznih ladij so zajele v svoje mreže po pet in tudi več ton sardel na noč . . .

Foto: ANDREJ ULAGA